

ЗИНАТИ ИНСОН СЕ ЧИЗ АСТ: ИЛМ, МУҲАББАТ ВА ОЗОДӢ

АНВОРИ ДОНИШ

E-mail: anvor.donish@kgu.tj **Нашрияти Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ**
www.anvor.tj **№3 (348) 5-уми апрели соли 2024, ҷумъа (оғози нашр: соли 1994)**

ПАЁМИ ШОДБОШӢ БА ИФТИХОРИ НАВРӮЗИ СОЛИ 2024

20.03.2024, шаҳри Душанбе

Ҳамватанони азиз!

Ҳамаи шумо – мардуми шарифи Тоҷикистон ва ҳамватанони бурунмарзиамонро ба ифтихори фарорасии чашни Соли нави аҷдодиамон – Наврӯзи байналмилалӣ ва зеботарин фасли сол – баҳор самимона табрик меғоям.

Моҳияту ҳикмат ва табиати чашни Наврӯз ҳамчун рамзи бузургдошти инсон, пайки пирӯзии гармӣ бар сардӣ ва нур бар зулмот, ойини бедории табиат, эҳёи тамоми мавҷудоти олам дар тӯли ҳазорсолаҳо ба мардуми мо чун омили иттиҳоди сарчамъӣ хизмат кардааст.

Ин чашни фархунда ба қалби хурду бузурги ҷомеа умеду орзуи зиндагӣ, хушҳоливу сурур ва рӯҳияи ҳамзистиву осоиш бахшида, мардумро ба дӯстиву самимият ва муҳаббату садоқати инсонӣ нисбат ба ҳамдигар ҳидоят мекунад.

Маҳз ба ҳамин сабаб ин падидаи асили табиӣ ва фарҳангӣ ҳаргиз қуҳна намегардад ва дар ҳама давру замонҳо ҳамқадаму ҳамқисмати инсоният боқӣ мемонад.

Мо ифтихор мекунем, ки чашни Наврӯз маҳсули

тафаккур ва андешаи мардуми ориёинаҷод буда, таърихи беш аз шашҳазорсола дорад.

Таби ҳазорсолаҳо дар ҳаёти қавмҳои ориёӣ, аз ҷумла мо – тоҷикон ҳодисаву таҳаввулотӣ зиёде ба вуқӯ пайвастанд, ки боиси эҷоди маҳдудиятҳо барои баргузории ойину суннатҳо ва чашнҳои миллии мо, ба шумули Наврӯз гардидаанд.

Вале Наврӯз мисли забон ва фарҳанги миллии дар тору пуди ҳастии ниёгони мо он қадар мустаҳкам ҷой гирифта буд ва мақому ҷойгоҳи он дар миёни мардуми мо ҷунун баланд буд, ки ҳеҷ як монеа ва қуввае онро натавонист аз байн барад.

Зеро Наврӯз моҳиятан чашни мардумӣ ва ойини сирф табиӣ мебошад.

Меҳоҳам таъкид намоям, ки далели асосии умри тӯлонӣ доштани Наврӯз робитаи мустақими он бо табиат ва инсон, пайванди он бо суннату анъанаҳо ва расму ойинҳои миллии мебошад.

Наврӯз дар асл чашни зиндагисоз аст.

Дар айёми Наврӯз табиат эҳё шуда, маҳз бо ҳамин сабаб дар ҷону рӯҳи инсон ҳам умеди тоза ба зиндагӣ кардану эҷод намудан ва обод кардану зебӣ офаридан дигарбора зинда мегардад.

(идома дар саҳифаи 2)

НАВРӮЗ-ЧАШНИ МИЛЛӢ Ё БАҲОРӢ?!

НАҚШИ МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚӢ...

ТАНТАНАҲОИ НАВРӮЗӢ ДАР ДОНИШГОҲ

ИНКИШОФИ ЯҲБАНДӢ...

ҲАБАРҲО

ПАЁМИ ШОДБОШӢ БА ИФТИХОРИ НАВРӢЗИ СОЛИ 2024

(идома аз саҳифаи 1)

Замин қабои сабз ба бар менамояд, марди деҳқон ба қорҳои баҳорӣ оғоз мекунад, бо умеду нияти ба даст овардани ҳосили фаровон ва таъмин намудани баракати дастурхони мардум ба замин дона мепошад.

Тозаву озода қардани манзили зист, аз ҷумла хонасафедкунӣ, ба умеди файзу баракат ва нуру рӯшноӣ берун баровардани шикастпораҳо ва аз гиёҳу алафҳои баҳорӣ омода қардани ҳар гуна таомҳои миллӣ аз ҷумлаи анъанавӣ мебошанд, ки мардуми мо онҳоро аз қадим то имрӯз риоя мекунанд.

Муқаддас доништану эҳтиёт қардани табиат, поккорӣ ҷӯйбору чашмаҳо ва тоза нигоҳ доштани дарёву обанборҳо барои мардуми бостонии мо суннати дарина ва бисёр муҳим мебошад.

Бояд гуфт, ки дар масири таърихи тӯлонии халқамон Наврӯзи Аҷам дар баробари забони тоҷикӣ бунёди худшиносии тоҷиконро ташкил додааст.

Агар забони тоҷикӣ ҳомии осори фаровону ҷовидонаи илмиву адабӣ ва ҳофизаи таърихӣ мардуми мо бошад, чашни Наврӯз дарбаргирандаву нигоҳдорандаи суннатҳои зиндаи халқ, расму ойинҳо ва фарҳанги миллӣ мебошад.

Аз ин рӯ, мо бояд ба хоҳири ҳифзи асолати худ ба ин арзишҳои бебаҳои миллиамон ҳамеша арҷ гузорем ва онҳоро чун гавҳараки чашм ҳифз кунем.

Барои ин ҳоло тамоми заминаҳои зарурӣ муҳайё мебошанд.

Неъматҳои истиқлолу озодӣ ва оромиву суботи ҷомеа ҷиҳати таҳқиқи омӯзи-

ши таърихи пурғановати миллатамон, суннату анъанаҳо, расму ойинҳо ва таҷлили густурдаи чашнҳои асили миллии Садаву Наврӯз, Тиргону Меҳргон ва эҳёи оммавӣ гардонидани онҳо тамоми заминаву имкониятҳоро фароҳам овардааст.

Бо пешниҳоди Тоҷикистон ва дигар давлатҳои ҳавзаи тамаддуни Наврӯз соли 2010 дар асоси Қатъномаи Маҷмаи умумии Созмони Миллали Муттаҳид ин чашни бостонӣ мақоми байналмилалӣ касб намуд.

Тавсеа пайдо қардани фарҳанги наврӯзӣ ҳамовозии давлатҳои ҳавзаи Наврӯзро ба вучуд оварда, роҳро барои муқоламу гуфтугӯҳо ва ҳамкорӣҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, илмиву адабӣ ва фарҳангиву ҳунарий ҳамвор сохт.

Ҳотирнишон менамоям, ки ойинҳои наврӯзӣ сарчашмаи бузурги ахлоқиву тарбиявӣ мебошанд ва аҳли башарро ба таҳаммулгарӣ, бунёдкориву созандагӣ, яъне офаридани зебӣ ва зебоипарастӣ ҳидоят менамоянд.

Дар айёми Наврӯз ва фасли баҳор пӯшидани либосҳои миллии идона, тозаву озода қардани хонаву кошона, кӯчаву хиёбон, боғу гулгашт ва маҳалли зисти худ аз ойинҳои зебоипарастии ниёгонамон маншаъ мегирад.

Мо бояд ин ойину арзишҳоро ҳамарӯза риоя намоем, муҳити зист, яъне кӯчаву хиёбон, деҳаву маҳалли зист, шаҳру ноҳия, инчунин, роҳҳои кишварамоноро ҳамеша тозаву озода нигоҳ дорем ва сарзамини аҷдодиамонро боз ҳам сарсабу хуррам ва дилкашу хушнамо

гардонем.

Чунки ин қорҳои нишондиҳанда ва баёнгарии тамаддуни деринаи мо ҳамчун миллати ободгару созанда мебошанд.

Ҳамчунин, хотирнишон менамоям, ки дар фарҳанги тоҷикон амалҳои некиву накукорӣ ва ботину қалби пок доштан анъанаи дерина буда, аз шиори аҷдоди неқномамон – пиндори неқ, гуфтори неқ ва рафтори неқ сарчашма мегиранд.

Ҳамватанони азиз!

Наврӯз, пеш аз ҳама, чашни марди деҳқон – давомдиҳандаи қори Бобои Одам ба ҳисоб меравад ва бо соҳаи кишоварзӣ робитаи мустақим дорад.

Ин аст, ки марди деҳқон омадани фасли баҳор ва чашни Наврӯзро бесаброна интизорӣ мекашад.

Солҳои охир бо сабаби мураккабу ноором гардидани вазъии сиёсии ҷаҳон, тағйирёбии бесобиқаи иқлим ва оқибатҳои нугувори он – камобиву хушксолӣ, инчунин, паҳн шудани бемориҳои сироятӣ таъминоти аҳолии сайёра бо озуқаворӣ торафт мушқил гардида истодааст.

Дар кишвари мо низ камобӣ идома дошта, боришӣ барфу борон нисбат ба соли гузашта 70 фоиз кам мебошад.

Тибқи мушоҳидаву таҳлилҳои соли 2024 ҷомеаи ҷаҳонӣ аз нигоҳи таъминот бо маводи ғизоӣ нисбат ба солҳои гузашта бо вазъияти боз ҳам мушқилу вазнинтар рӯ ба рӯ мегардад.

Имрӯз соқинони беш аз 80 кишвари дунё аз мушқилоти қаттиву гуруснагӣ азият мекашанд.

Бинобар ин, мо бояд аз тамоми захи-

раву имкониятҳои мавҷуда, табиату иқлими мусоиди кишвар ва махсусан, обу замин, аз ҷумла заминҳои президентиву наздиқавлигӣ оқилонаву самаранок истифода барем.

Дар шароити кунунӣ зарур аст, ки ба кишти тақорӣ, гирифтани се – чор ҳосил аз заминҳои обӣ, захираи дусолаи маводи ғизоӣ дар ҳар як оила ва расидан ба яке аз ҳадафҳои стратегияи миллиамон – ҳифзи амнияти озуқаворӣ эътибори аввалиндараҷа дода шавад.

Ҳамчунин, мо бояд бо дарназардошти шароити замона анъанавӣ неки гузаштагонӣ худ – сарфаю сариштакориро риоя намоем, ба зиёдаравию исрофкорӣ роҳ надихем, ба хоҳири ободу зебо ва сабу хуррам гардонидани кишварамон талош намоем.

Бовар дорам, ки дар соли нави аҷдодӣ мардуми сарбаланди мамлакат ба хоҳири ободии Ватан, пешрафти давлат ва бехтар гардидани шароити зиндагии ҳар як оила боз ҳам бештар қор мекунанд ва заҳмат мекашанд.

Бори дигар ҳамаи шумо – ҳамватанони азиз, ҳамдиёрони бурунмарзӣ ва мардумони ҳавзаи тамаддуни Наврӯзро бо фарорасии фасли баҳор ва чашни Наврӯзи байналмилалӣ самимона табрик гуфта, ба хонадони ҳар як фарди мамлакат тандурустӣ, зиндагии босаодат ва ба мардуми сайёра сулҳу оромӣ орзу менамоям.

Чашни Наврӯзи байналмилалӣ – Соли нави аҷдодӣ муборак, ҳамватанони азиз!

www.president.tj

НАВРӢЗ-НИШОНАИ ТАҶАЛИИ НУР ДАР РӢИ ЗАМИН

Замоне нуре аз осмон ба рӯи замин омад. Олам ногаҳон муҷаллалу муаттар шуд. Таҷалии нур дунёро барои оламиён рӯшану гуворо сохт. Обҳои софу ширин аз сӯи кӯҳҳои сарбафалаки яҳин қорӣ шуданд. Табиат зинда шуд. Гулу гиёҳ, сабзаву себарғаҳо бо бӯи муаттар аз замин сар кашиданд. Шоҳаҳои дарахтон лабрезӣ гул гаштанд. Парандаҳо аз шоҳаҳои дарахтон бо хониши зебои худ таронасароӣ мекарданд. Чашми инсоният рӯ ба сӯи осмони софу беғубор буд. Насими форум ба машоми инсоният бӯи форуму муанбарро меовард. Инсонҳо аз ин ҳаводиси табиат болидарӯх гашта, онро Наврӯз номиданд ва онро чашн гирифтанд ва бо шодиву хушӣ аз он истиқбол қарданд.

Дар сарчашмаҳои таърихӣ тибқи солшумории хуршедӣ он аз авваллин рӯзи фарвардин (21 март) оғоз мегардад ва бо номҳои Сари сол, яъне оғози соли нав ё Соли нав хеле машҳур аст.

Асосгузори чашни Наврӯз ниёгони мо-мардумони тоҷикӣ форс, мебошанд. Дар сарчашмаҳои таърихӣ асосгузори чашни Наврӯз Қуруши Кабир мебошад. Қуруши Кабир дар соли 756 то мелод ба ин чашн асос гузоштааст. Дар сарчашмаҳои асосӣ он ба шоҳ Ҷамшед рабт дода мешавад. Мувофиқи «Шоҳнома»-и безаволи устод Фирдавсӣ Ҷамшед дар баробари бунёдгузори чандин хунаро ба чашни Наврӯз асос гузошт ва он дар тули 300 сол то замони аз тахт рафтани Ҷамшед идома дошт.

Тоҷикону форсҳо ба ҳар як моҳ дар давоми сол номҳои хоса гузоштаанд, аммо се моҳ ба таври хоса чашни худро дошт, чунки дар ин моҳҳо дигаргунӣ дар табиат ба амал меомад. Аввалин, ба ибтидои моҳи фарвардин буд, ки дар он чашни Наврӯз таҷлил қарда мешуд,

баъдаш меҳрмоҳ (аввали тирамоҳ) буд, ки дар он Меҳргон таҷлил мешуд ва сеюмаш баҳманмоҳ аст, ки ба 30-юми январ рост меояд, ки онро Сада номгузорӣ намудаанд, аммо дар миёни ин се чашн Наврӯз маҳбубияти зиёд дорад, чунки он иди зиндашавии табиат аст, баробаршавии шабу рӯз аст, айёми кишти қор аст, мичози ҳаво ба табиати инсонҳо руҳу илҳом мебахшад.

Хоразмиёни қадим ин идро Навсарча мегуфтанд, Суғдиёни қадим онро Навсарда ном мебуданд, ки шояд маънии соли навро дошта бошад.

Чуноне ки дар боло зикр намудем, Наврӯз дар миёни халқҳои сарзамини Осиёи Миёна-суғдиҳо бо номи Навсарда ва хоразмиҳо Навсарча ном бурда мешуданд, ки аҷдодони мо буданд. Дар бораи чанд рӯз чашнгирии Наврӯз ҳаминро гуфтан лозим аст, ки он 6 ва 13 рӯз чашн гирифта мешудааст. Аз рӯи андешаи Абурайхони Берунӣ дар аҳди

Сосониён он 6 рӯз чашн гирифта мешудааст. Рӯзи якум, аввал пазириии мардуми оддӣ, рӯзи дуюм қабул ва суҳбат бо сарватмандон ва мансабдорон, рӯзи сеюм қабули муъбадон, рӯзи чорум аҳли дарбор, рӯзи панҷум бо фарзандону наздикон суҳбат меоростанд ва рӯзи шашум, ки онро худӣ шоҳ ид мекард, бо номи «Наврӯзи Бузург» машҳур аст.

Ҳамчунин мардуми Осиёи Миёна,

Эрон ва Озарбойҷон онро дар масири таърих 13 рӯз қайд мекардаанд, ки бо номи Сенздаҳбадар маълум аст ва рӯзи сенздаҳум ба сайр мебаромаданд, ки шояд Сайри гули лола ба он алоқамандӣ дошта бошад.

Маҳбубияти Наврӯз дар миёни мардум чунон бузург буд, ки баъди истилои араб пеши роҳи таҷлили онро гирифта натавонистанд ва арабҳо ноилоч онро «Суннати Ҷамшед» номида, ба чашнгирии он иҷозат доданд.

Чашни Наврӯз дар «Таърихи Нар-

шахӣ» 6 рӯз буда, бо номҳои Наврӯзи кишоварзон ва Наврӯзи муғон машҳур аст. Рӯзи аввалро Наврӯзи кишоварзон ва 5 рӯзи минбаъдари Наврӯзи муғон мегуфтанд. Дар гузашта барои гузаронидани чашни Наврӯз идғоҳо вучуд доштанд, ки бо номҳои Ситорамаххоса (Ситораи моҳи хоса), Оби Раҳмат, Тамошотеппа ва Наврӯзгоҳ машҳур аст.

Дар бораи Наврӯз қариб, ки тамоми шоирону адибони гузаштаи мо осори гаронарзиш доранд.

Дар васфи Наврӯз бузургтарин хунёгари миллати тоҷик Борбади Марвазӣ зиёда аз даҳ асари мусиқӣ эҷод намудааст, ки бо номҳои Наврӯзи Бузург, Наврӯзи Хурдак, Наврӯзи Кайқубод, Боди Наврӯзӣ, Наврӯзи Ироқӣ ва ғайра машҳур буда, дар пардаи ушқ бо усули шашмақом ва дувоздахмақом иҷро мегардид.

Хулоса, азамату шукӯҳи Наврӯзро дар як мақола ҷой додан ғайри имкон аст. Мо дар ин матлаб кӯшидем шамае аз таърих ва ойини чашнгирии чашни ниёгонро ба шумо, дӯстони азиз, пешниҳод намоем.

Тоиров Шермад, муаллими калони кафедраи забонишносии ва таърихи забон

НАВРҶЗ - ҶАШНИ МИЛЛӢ Ё БАҲОРӢ?!

Наврӯз яке аз ҷашнҳои қадимаи тоҷик буда, рамзи неки бар бадӣ, руш-ной бар торикӣ мебошад. Бо омадани ин ҷашн на танҳо дашту биёбон, боғу гул-гаштҳо қабои идона ба бар мекунанд, балки дар замири инсонҳо ҳисси шодию сурур падид меояд. Ин аз табиати Наврӯзу баҳор аст.

Таърихи ҷашни Наврӯз ва тарзи ҷашнгирии он дар бисёр аз эҷодиёти мутафаккирон, чун Фирдавсию Анварӣ, Берунию Хайём ва ғайра зикр ёфтааст ва аксар зимни баррасии ҷашни наврӯз чун далели бозғатимод ба ин олимон таъа мекунанд. Воқеан, маҳз тавассути асарҳои таърихӣ бадеӣ мероси ниёгонии миллати мо то ба имрӯз омада расидааст.

Дар адабиёти давраи нави тоҷик саҳми Асосгузори адабиёти муосири тоҷик устод Садриддин Айний, ки дар ҳассостарин давраи таърихӣ халқи тоҷик зиндагӣ ва эҷод карда, аз худ мероси гаронбаҳои бадеӣ, илмӣ ва публисистӣ боқӣ гузошт, барои қувват гирифтани ҳисси миллӣ ва худшиносии мил-

лӣ, инчунин исботи «вучуд доштани як қавме бо номи тоҷик» басо бузург аст.

«Ёддоштҳо» аз асарҳои ҷамъбасти устод Садриддин Айний маҳсуб ёфта, воқеаҳои зиёди таърихӣ фарҳангӣ ва сиёсӣ иҷтимоии халқи тоҷикро дар як давраи ниҳоят муҳим ва ҳассоси таърихӣ халқи тоҷик дар бар гирифтааст. Мо аз ин асари устод Айний роҷеъ ба бисёр анъаноти миллати тоҷик, ки зери асорати даврони амирӣ монда буданд, огоҳӣ пайдо мекунем, аз ҷумла роҷеъ ба ҷашни Наврӯз.

Мафҳуми наврӯз ифодакунандаи рӯзи нав, яъне умедворкунанда ба зиндагии беҳтаре аст. Аз ҷумла, С. Айний ҳангоми таҳсил дар мадрасаи Мири Араб ба даст овардани китобчаи «Маҳмуд ва Аёз»-ро ҳамчун наврӯз номидааст: «Он рӯз дар мадрасаи Мири Араб барои ман наврӯз буд – он рӯз як рӯзи наве буд, ки аз ғайри ҷашмдошти ман, ба ман бахти нав оварда буд. Китобчаро ба даст гирифта давон-давон дубора ба хучра баромада, шитобкорона вайро ҷарақ зада сар то пояшро аз назар гузаронидам: дар он вақт он китобча ба назари ман ҷунун муҳим намуд, ки ба дунёҳо меарзид». Тавре равшан мегардад, ҳар чизе, ки боис ба хушҳолӣ мешавад ва дар он манфиате барои оянда аст, чун Наврӯз аст ва, албатта, ин баҳси дигар аст.

Дар «Ёддоштҳо» роҷеъ ба ҷашни Наврӯз дар ҷанд маврид, аз ҷумла дар бобҳои «Сайри Файзобод» ва «Иди Наврӯзӣ ва сайри ширбадан» маълумот дода шудааст. Дар боби «Сайри Файзобод» оид ба ҷашни Наврӯз ва эътиқоди мардум ба он суҳан рафта, аз ин ҷашн ғоида бурдани соҳибмансабон, аз ҷумла «уламои дин»-ро ифшо намудааст: «Дар Бухоро дар он вақтҳо Наврӯзро, ки иди баҳории умумии форсизабонон аст, бисёр ҳурмат мекарданд. Ҳатто уламои динӣ ба ин ид, ки пеш аз исломият - пеш аз истилои арабҳо одатан миллӣ буда, баъд аз мусулмон шудан ҳам мардум ин идро тарк накарда буданд, ранги динӣ-исломӣ дода, аз вай ғоида мебур-

данд, - аз оятҳои Қуръон ҳафтсалом навишта ба ғўлингоб, ки хурдани вай дар Наврӯз аз одатҳои миллии пештара буд, тар карда меҳўронданд ва пул мегирифтанд. Дар рӯзи Наврӯз дар арки амир як

сол аст ва дар аксари кишварҳо дар ин фасл ҷашни маросимҳои хос баргузор мегардад. Аз ин лиҳоз, хурдтарин иштибоҳот метавонад таъсири манфӣ ба бор оварад. Ин гувоҳ бар он аст, ки Наврӯз,

бадан» базму суруд ва дигар хунаҳои мардумӣ ба таври муфассал тасвир гардидааст. Фолклоршинос Равшан Раҳмонӣ оид ба достони мазкур суҳан ронда, чунин нигоштааст: «Ёддоштҳо»-и

устод Айний дар воқеъ яке аз манбаҳои нодири анъанаҳои мардумӣ, аз ҷумла ҷашнҳои хонаводагӣ умумӣ мебошад».

Ҳамин тариқ, устод Айний чун ходими барҷастаи фарҳангӣ ва иҷтимоӣ баҳри ҳастии миллати тоҷик ва таърихи пурғановати он талош варзидааст. Бозтоби ҷашни Наврӯз дар «Ёддоштҳо» гувоҳ бар он аст, ин ҷашни миллӣ таърихи қадима дорад ва дар сарғаҳи он миллати тоҷик меистад.

Дар саросари кишвари азизамон шуруъ аз огози моҳи март тадорукоти Наврӯзӣ дида мешавад. Ба бар кардани либосҳои ҷахану атлас ва адрас, ба сар кардани тоқиҳои гулдузию зардӯзӣ, пўхтани таомҳои миллӣ, ки ҳоси ҷашни Наврӯзанд, сол то сол нуфўзи ин ҷашнро дах-

чанд гардонида истодааст. Пас, метавон гуфт, ки Наврӯз ҷашни миллии тоҷикон ва форсизабонони ҷаҳон аст ва гувоҳи инсондўстӣю сулҳпарварии ин миллати куҳанбунёд мебошад.

Шамшиоди Ҷамшед, дотсенти кафедраи адабиёти тоҷик

ҶАК-ҶАКӢ БОРОН

Дар баҳорон ҷак-ҷаки борон
мастам мекунад,

Бӯй гул монанди булбул
гулпарастам мекунад.

Дасти гул ҳамчу рамзи ишқ
аз меҳру вафост,

Гул ба доман, гул ба кокул гул
ба дастам мекунад.

Ёр меояд ба сӯи кулбаам аз
рӯи меҳр,

Оташи ишқаш кунун
оташпарастам мекунад.

Бо ҷама ошиқнавозӣ,
дилситонӣ, дилбарӣ,

Ихтиёрам бурдаву қасди
шикастам мекунад.

Гулнигоро қисматамро то
абад бо қисматат,

Ишқи ту пайванд то рӯзе,
ки ҳастам мекунад.

Ҳизом Ғарот

маросими динӣ ташкил намуда, зиёфат меҳўрданд, пул мегирифтанд ва хилъат мепошиданд ва пас аз Наврӯз ба шарафи соли нав ҷандрӯза сайрҳои расмӣ ташкил мекарданд ва монанди инҳо.

Аммо халқ пеш аз соли нав, ки дар солҳои одӣ 22 март ва дар солҳои қабиса (соле, ки феврал 29 мешавад) 21 март мебарояд, сайрҳо ташкил намуда, гўё баҳри пешвозгирии Наврӯз ҳозирӣ меиданд».

Аз суҳанони устод Айний бармеояд, ки Наврӯз ҷашни халқ аст ва он ба ҳеҷ дину мазҳаб ва равия марбут набуд ва решааш қадимӣ мебошад. Ин ҷо меҳоме роҷеъ ба ифодаи иди баҳории умумии форсизабонон истодагарӣ кунем. Чунин тавсиф кардани ҷашни Наврӯз дар матни Кулиёти ва ҳатто дар «Энсиклопедияи насри муосири тоҷик С. Айний. Ёддоштҳо (ҷаҳор қисм) (2009) воҷеҳўрад. Дар асоси муқоисаи матнҳои давраи ҳаёти нависанда бо матнҳои баъдӣ равшан мегардад, дар ҷумлаи «Дар Бухоро дар он вақтҳо «Наврӯз»-ро, ки иди миллии умумӣ форсизабонон аст, бисёр ҳурмат мекарданд» иди миллӣ ба иди баҳорӣ иваз гардидааст. Тағйироти мазкур ба мазмуни ҷумла таъсир нарасонида бошад ҳам, моҳияти иҷтимоии матнро коҳиш додаст, зеро Наврӯзро ҳамчун иди миллӣ тавсиф кардан ишора ба дастоварди бузурги мардуми ориётабор мебошад, ки ин дастоварди фарҳангии миллати тоҷик дар замони Истиқлолияти Тоҷикистон мақоми байналмилалӣ гирифт. Дар ин суҳани Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷанбаи миллии Наврӯз басо равшан таҷассум ёфтааст: «Наврӯз ҳамчун ҷавҳари тобнок ва нишонаи ҷовидонаи тамаддуни халқи тоҷик ҳамеша ниғаҳдорандаи мардум, забон, расму ойин, фарҳангу таърих қобили қабул ва боиси хушнудист».

Шояд чунин хурдагирӣ ҷузъӣ намо-яд, аммо барои миллати тоҷик Наврӯз ҳамчун нишони таърихи бою фарҳанги қадима доштан мебошад. Баҳор фасли

пеш аз ҷама, ҷашни миллӣ аст.

Дар боби мазкур, инчунин роҷеъ ба тозақориҳои фасли баҳор, ки ҷама ҷо сабзу хуррам ва дашту биёбон гулрез мешаванд, суҳан рафтааст. Ба таъбири устод Айний ин ҷама зебӣ «бар рӯи саҳро ба пешвози Наврӯзи дилафрўз густурда шуда буданд».

Дар боби «Базмҳои Бухоро ва базмгардӣ» ҳафтаҳо идома ёфтани базмҳои наврӯзӣ таъкид ёфтааст: «дар сайрҳои наврӯзӣ, ки ҳафтаҳо дароз мекашид, бе пул хизмат мекарданд (созандагон – Ш.Ҷ.), хўрок ва харҷҳои дигарашон ҳам дар ин гуна базмҳо аз ҳудашон мешуд».

Дар боби «Иди Наврӯзӣ ва сайри Ширбадан» Садриддин Айний боз ҳам аз таърихӣ будани ҷашни Наврӯз таъкид намуда, кадр ва манзалати онро маҳсус қайд кардааст: «Иди Наврӯз, ки дар сари соли шамсӣ дар аввали ҳамаи сар мешуд, яке аз идҳои пеш аз исломият аст. Бинобар ин халқи тоҷик, дар ҳолате, ки иди Рамазон ва иди Қурбон барин идҳои диниро як рӯз барпо мекарданд, иди Наврӯзро ҳафтаҳо давом мекард».

С. Айний аз сайри Ширбадан (номи ҷорбоғ, ки ба амир Музаффар марбут буд), ки бошандагони Бухоро ва гирду атрофи он маҳсули дасти худро ба тамошо (фурўш) мебароварданд, инчунин базмҳо ва бозиҳои варзишӣ ташкил мекардид, илҳом гирифта, дар вазни «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ достони «Достони сайри Ширбадан»-ро эҷод кардааст. Намуна:

Зимистон гузашта, шуда навбаҳор.

Фалак бегубору замин сабзор.

Ҳаво буд форам, на сарду на гарм,

Насимаи ҷу анфоси маҳбуба гарм.

Чи бедӣ сиеҳу чи бедӣ сафед,

Ҳама гашта хушбӯй чун мушқбед.

Дарахтони серсабзаи мевадор

Шукуфта зи мастӣ ҷу рӯи нигор.

Зи бас ҷашни фирӯзи Наврӯз буд,

Ҳама чиз гўё ки фирӯз буд.

Шуда ҷашн барпо ба наврӯзгоҳ,

Ба як Ширбадан ном маъвои шоҳ...

Умуман, дар «Достони сайри Шир-

НАҚШИ МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚИИ ШАҲРВАНДОН ДАР БУНЁДИ ҚОМЕАИ ПЕШРАФТА ВА АДОЛАТПАРВАР

Паёмҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои муаззами миллат, Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро, ки бар асоси моддаи 70 Конституцияи кишвар «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ» ҳамасола ба Маҷлиси Олии мамлакат ва дар симои аъзои Маҷлиси миллӣ ва вакилони Маҷлиси намояндагон ба қулли қомеаи шаҳрвандии кишвар ва шарикони хориҷӣ ироа мешаванд, дар воқеъ, метавон санади муҳими банақшагирии стратегӣ, дастури раҳнамому равшанибахши марҳилаҳои рушду пешрафти соҳаҳои Ватани азизу маҳбубамон арзёбӣ намуд.

Хурсандибахш аст, ки таъмини рушди бомароми соҳаҳои иҷтимоии мамлакат, афзудани некуаҳволии мардум, тақвияти фарҳангу маънавияти аҳоли, аз ҷумла боло бурдани сатҳи маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон, ки омили муҳим ва меҳварии ташаккули тақомули қомеаи шаҳрвандӣ, татбиқи консепсияи давлати ҳуқуқбунёд мебошад, зеро тавачҷуҳи рӯзафзуни Ҳукумати ҷумҳурӣ қарор дорад.

Дар соҳаи илму маориф, ки ба таъбири Пешвои муаззами миллат, рушди он калиди пешрафти ҳамаи соҳаҳо ва омили муҳимтарини таъмин намудани ояндаи босуботи давлат ва фардои босаодати қомеа мебошад, иқдомҳои судманду саривақтӣ ва маблағгузори беш аз пеш сурат мегирад.

Чунончи дар Паёми навбатии Пешвои миллат қайд гирдид, Тоҷикистон тибқи таҳлилҳои ЮНЕСКО ва Бонки Ҷаҳонӣ ба гурӯҳи кишварҳое дохил аст, ки ҳаҷми маблағгузори онҳо ба соҳаи маориф аз ҳисоби бучети давлат зиёд мебошад. Дар ин раҳбарӣ мамлакатам аз 183 кишвари мавриди омӯзиш ҷойи 21-умро ишғол менамояд.

Зимнан, таъкид карда шуд, ки авзои зудтағйирбанди ҷаҳони имрӯза ниҳоми маорифи муназзам, мустаҳкам ва дар айни замон, ҷавобгӯ ба талаботи рӯзафзуни қомеаро тақозо намуда, дар ҷунин шароит омода кардани кадрҳои баландхатисоси омӯзгорӣ, боз ҳам баланд бардоштани сифати таълим, эътибори ҷиддӣ додан ба омӯзиши забонҳои хориҷӣ дар тамоми зинаҳои таҳсилот, илмҳои дақиқ, риёзӣ ва табиӣ вазифаи муҳимтарини роҳбарону масъулини соҳа ва аҳли маориф мебошад.

Илова бар ин, аз масъалагузориҳои Сарвари давлат дар маҷлиси васеи Ҳукумати ҷумҳурӣ оид ба натиҷаҳои рушди иқтисодиву иҷтимоии кишвар дар соли 2023 ва вазифаҳо барои соли 2024 (25.01.2024) бармеояд, ки сифати таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ба 33,4 Ҷоиз, ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ- 39,8 ва олии касбӣ- 40,3 Ҷоиз баробар буда, нишондиҳандаҳои маъмури ба талаботи меъёрҳои муайяншудаи байналмилалӣ ҷавобгӯӣ нестанд. Зеро тибқи стандартҳо агар нишондиҳандаи сифати таҳсилот то 50 Ҷоизро ташкил диҳад, ғайриқаноатбахш ҳисобида мешавад.

Пешвои миллат бо нигаронӣ изҳор доштанд, ки дар ҷунин ҳолат омода кардани мутахассисони баландхатисоси ҷавобгӯӣ ба талаботи имрӯза бозори меҳнати дохиливу хориҷӣ, инчунин, тайёркунӣ ва азнавтайёркунии кадрҳои илмиву педагогӣ ғайриимкон мебошад. Дар ин замина, масъулин вазифадор карда шуданд, ки фаъолиятро дар самти баланд бардоштани сифати таҳсилот дар муассисаҳои ҳамаи зинаҳои таҳсилот ҷоннок намуда, доир ба мунтазам гузаронидани мониторинги сифати таъ-

лим чораҷӯӣ намоянд.

Ин ҷо саволе ба миён меояд, ки чаро бо вучуди фароҳам будани заминаи комили танзими ҳуқуқӣ, пайваста дар суҳанронихову Паёмҳои Сарвари давлат баррасӣ ва арзёбӣ шудани масоили соҳа, масъалагузориҳои мушаххас, шароити рӯ ба беҳбуди қору фаъолият, роҳандозии имтиёзҳои тадбирҳои ҳавасмандсозӣ ва зимнан, чораҳои интизомиву қонунӣ нисбат ба масъулин, нақша-чорабиниҳо ва барномаҳои давлатии қабулшуда ба таври дилхоҳу шоиба ва мавриди дархӯри ниёзҳои аҳли соҳа татбиқ намешаванд? Бешак, яке аз

сабабҳои татбиқи нотамоми ин санадҳо марбути маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон аст.

Бо назардошти 30-солагии Конституцияи халқи кишвар, «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон шудани соли 2024 падидаи бисёр хушоянду саривақтӣ буда, ҳоса аз мо омӯзгорон, масъулини муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ андешидани тадбирҳои судманди роҳандозии таълим ва тарбияи ҳуқуқии насли наврасу ҷавон, силсилаи чорабиниҳои илмӣ-маърифатӣ, тарғибу ташвиқи васеи асосҳои конституционии давлат ва қонунгузори миллиро тақозо менамояд.

Банди 58 Консепсияи сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2028 (аз 06.02.2018) баланд бардоштани сатҳи маърифат ва шуури ҳуқуқии аҳоли, таълим ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандонро яке аз самтҳои муҳимми сиёсати ҳуқуқии мамлакат ва ҳамчун фаъолияти мақомоти давлатӣ, муассисаҳо, ташкилотҳои ҷамъиятию сиёсӣ, шаҳрвандон оид ба муайян намудани мақсадҳо, вазифаҳо, афзалиятҳо, воситаҳо, шаклҳои тарбияи ҳуқуқӣ муқаррар намуда, амалишавии онро тавассути таъмини сатҳи баланди маърифати ҳуқуқӣ, тарғиби ҳуқуқӣ, инкишофи илми ҳуқуқшиносӣ ва тарбияи кадрҳои ҳуқуқшиносони касбӣ пешбинӣ менамояд.

Мусаллам аст, ки маърифати ҳуқуқӣ, яъне шиносонидан, огоҳонидан, омӯзонидани ниҳоми қонунгузори миллӣ, ҳуқуқу озодиҳо ва зимнан, уҳдадорҳои шаҳрвандиву масъулиятҳои касбӣ ба шаҳрвандон тавассути таълиму тарбияи ҳуқуқӣ сурат мегирад. Аз ин ҷост, ки ҳоло дар кишвар барномаи сеюми таълим ва тарбияи ҳуқуқӣ барои солҳои 2020-2030 мавриди татбиқ қарор дорад.

Мутобиқи Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, тарбияи ҳуқуқӣ ташаккули дарки ҳуқуқу озодиҳо ва вазифаҳои шаҳрвандон дар назди давлат ва қомеа маънидод шуда,

таркиби он аз ҳуқуқу озодиҳои конституционии шаҳрвандон иборат аст. Вазифаи тарбияи ҳуқуқӣ донишдони ҳуқуқ ва вазифаҳои муқарраршуда ва риояи онҳо буда, мақсади ниҳоми тарбияи ҳуқуқӣ ташаккули фарҳанги ҳуқуқии қомеа мебошад.

Тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон, пеш аз ҳама, аз Конституцияи сарчашма мегирад, зеро бунёди давлати демокративу ҳуқуқбунёд бе ташаккули маърифату фарҳанги ҳуқуқии шаҳрвандон имконпазир аст. Мафҳуми тарбияи ҳуқуқӣ бисёрҷанба буда, қомеашиносон онро як намуни фаъолияти иҷтимоӣ; сиёсат-

шиносон - таъсири идеологӣ ба шуури шахс медонанд. Дар илми педагогика тарбия ҳамчун падидаи асосӣ ҷиҳати ташаккули тафаккур ва инкишофи шахсият фаҳмида мешавад.

Таълими ҳуқуқӣ дар адабиёти илмӣ роҳи ифодаи беруна ва ташкили интиқоли маводи назариявии ҳуқуқӣ ба объекти таълим буда, ҳадаф аз он ташаккули заминаи назариявии шуури ҳуқуқӣ ва фарҳанги ҳуқуқӣ, таъмини сатҳи зарурии ба низоми даровардани донишҳо дар бораи ҳуқуқ, рушди манфиатҳои ҳуқуқӣ, ҳиссиёт, тафаккури ҳуқуқӣ, ташаккули ҷаҳонбинии илмӣ ҳуқуқӣ мебошад.

Таълими ҳуқуқӣ, пеш аз ҳама, донишҳо дар бораи ҳуқуқ ва уҳдадорӣ, масъулияти шахс барои риояи нақардани ҳуқуқро дар назар дорад. Он ба тарбияи шаҳрвандон дар рӯҳияи муносибати эҳтиромона ба қонунҳо ва Конституция, ҳуқуқу озодиҳо дигарон ва муносибати танқидӣ нисбат ба онҳое, ки меъёрҳои қонунро вайрон мекунанд, нигаронида шудааст.

Мувофиқи сарчашмаҳои илмӣ, давлати ҳуқуқбунёд - ташкилоти соҳибхотӣ, ҳудудӣ, сиёсӣ ва ҳуқуқии ҳокимияти давлатӣ мебошад, ки дар он арзиши иҷтимоии инсон ва ҳуқуқу озодиҳо, волеияти қонун, худмаҳдудшавии ҳуқуқии давлат таъмин карда мешавад.

Давлати ҳуқуқбунёд дар замони муосир зинаи олии инкишофи озоди ва инъикоси он дар падидаҳои давлатӣ - ҳуқуқӣ мебошад. Давлати ҳуқуқбунёд шакли маҳдуд намудани ҳокимият ба ҳуқуқу озодиҳои инсон буда, ҳуқуқу озодиҳои фард муҳимтарин воситаи мувозинат бо пурқудратии ҳокимияти давлатӣ ба шумор меравад.

Мақсади давлати ҳуқуқбунёд ин таъмини ҳудуди озодин фард, дахлнопазирӣ ҳудуди озодин, ки бо ҳуқуқ муайян шудааст, манъ будани истифодаи чораҳои маҷбурсозии ғайриҳуқуқӣ мебошад. Зимнан, афзалияти ҳуқуқи инсон масъулияти ӯро барои истифодаи ғай-

ридахлдори ҳуқуқу озодиҳоаш истисно намекунад, балки бар дӯши ӯ як қатор уҳдадорихоро барои таъмини ҳуқуқу озодиҳо аз ҷониби давлат вогузор мекунад. Дар ин замина алоқаи махсуси ҳуқуқӣ барпо мегардад - масъулияти мутақобилаи давлат ва инсон.

Алоқамандии фарҳанги ҳуқуқӣ ва давлати ҳуқуқбунёд доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ Насриддинзода Э. С. дар таълифоти илмӣ хеш ба таври васеъ таҳлил намуда, қайд менамояд, ки байни фарҳанги ҳуқуқӣ ва давлати ҳуқуқбунёд алоқаи мутақобила ҷой дорад: аз як тараф давлати ҳуқуқбунёд барои ташаккули фарҳанги ҳуқуқӣ шароит муҳайё менамояд; аз тарафи дигар давлати ҳуқуқбунёд сатҳи баланди фарҳанги ҳуқуқиро талаб менамояд.

Дар ташаккули фарҳанг ва тақвияти маърифати ҳуқуқии аҳоли муассисаҳои таълимӣ, ки дар онҳо рушди фарҳанги ҳуқуқӣ асосан тавассути таълими ҳуқуқӣ сурат мегирад, аҳамияти аввалиндараҷа дорад. Аммо бояд қайд намуд, ки дар барномаҳои таълимии ихтисосҳои ғайриҳуқуқӣ, ҷун қоида, як нимсола барои омӯхтани фанни ҳуқуқшиносӣ ва сипас дигар фанҳои ҳуқуқӣ ҳамчун фанҳои интихобӣ ҷудо карда мешаванд. Ҳамин тариқ, ҳатто донишҷӯёне, ки дар ҷунин фанҳои ҳуқуқӣ иштирок менамоянд ва баҳои мусбат мегиранд, дониши воқеии ҳуқуқие, ки дар ҳаёти воқеии ӯ зарур мебошад, аз худ намекунанд. Ба андешаи инҷониб, ҷавонон бояд қонунгузорию конституционӣ, граждонӣ, маъмури ва ҷиноятиро муфассалтар омӯзанд. Му-таассифона, айни замон дар бештари донишгоҳҳои кишвар фанни «ҳуқуқи инсон» умуман таълим дода намешавад.

Ба иттилооти аҳоли ва, махсусан, ҷавонон расонидани маълумот дар бораи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва тағйиротҳои қонунгузорӣ муҳимтарин вазифаест, ки танҳо тавассути таълимоти ҳуқуқӣ ҳал карда мешавад. Таълими ҳуқуқии ҷавонон аз тарафи субъектҳои гуногун (давлат дар симои мақомоти он, ВАО, ташкилотҳои ҷамъиятӣ, муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва ғайра), ки воситаҳои гуногуни тарбияи ҳуқуқиро истифода мебаранд, амалӣ карда мешавад.

Мусаллам аст, ки рушди волеияти қонун, ташаккули қомеаи шаҳрвандӣ ва таҳкими ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон фарҳанги олии ҳуқуқиро тақозо мекунад, ки бидуни он амалишавии ҷунин арзишҳо ва принсипҳои асосии ҳаёти иҷтимоӣ, аз қабили волеияти қонун, афзалияти шахс, ҳуқуқ ва озодиҳои ҷудонашавандаи ӯ, таъмини бозғатимоди ҳимояи манфиатҳои ҷамъиятӣ ғайриимкон аст.

Консепсияи расонидани ёрии ҳуқуқии роӣгон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон санади дигарест, ки роҳҳои татбиқи кафолати давлатии ҳуқуқи шаҳрвандро барои гирифтани ёрии роӣгони ҳуқуқӣ ва заминаи ташкилию ҳуқуқиро муқаррар менамояд. Бо вучуди ин, агар аҳоли дар гирифтани ҷунин таҳсилот манфиатдор набоянд, чораҳои андешидаи давлат натиҷаи дилхоҳ ба бор намеорад. Аъзои қомеа бояд ба танҳо имконияти дастрасӣ ба арзишҳои қонунӣ дошта бошанд, балки инчунин, зарурати татбиқи ин самтро дарк намоянд. Ҳар як фард бо назардошти сатҳи рушд (маълумот, синну сол, вазъи иҷтимоӣ, фаъолияти касбӣ) уҳдадор аст, ки аз мафҳумҳои умумии ҳуқуқӣ бархӯрдор бошад.

Чунончи Пешвои муаззаму маҳбуб, хирадро маърифатафзои миллат зимни Паёми хеш таъкид намуданд: «Дар раванди бунёди қомеаи пешрафта ва адолатпарвар масъалаи ташаккули маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон нақши калидӣ дорад».

Исзода Парвиз, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, декани факултети омӯзгорӣ ва фарҳанг

МУБОРИЗА БО ИФРОТГАРОИИ ДИНӢ ВА ТАЪМИНИ СУБОТИ СИЁСИИ ҶОМЕА

(дар ҳошияи суҳанрони Роҳбари давлат бо фаъолон, намояндагони ҷомеа
ва ходимони динии кишвар)

Роҳбари давлат зимни суҳанрониашон дар мулоқот бо фаъолон, намояндагони ҷомеа ва ходимони динии кишвар (09.03.2024) доир ба равандҳое, ки дар ҷаҳони муосир идорадоранд, аз ҷумла бархӯрди фарҳангу тамаддунҳо, тафриқа-ву низоъҳои динию мазҳабӣ, густариши бесобиқаи терроризму экстремизми динӣ, сиёсати дугона нисбат ба гурӯҳҳои ифротгароии динӣ ва монанди инҳо, ки василаи истифодаи қувваҳои гуногуни манфиатҳои гардидаанд, инчунин, таъсири онҳо ба ҷомеа ва давлати мо ибрози андеша намуданд.

Бояд ёдовар шуд, ки таҳдиди ҷиддӣ, ки ба амният ва суботи сиёсии Тоҷикистон дар ҳамаи шабу рӯз дорад ин ифротгароии динӣ ва гурӯҳҳои ифротии динии минтақа доништа мешавад. Аз нигоҳи мавқеи ҷойгиршавии ҷуғрофӣ ва геополитикӣ Тоҷикистон дар минтақае қарор дорад, ки гурӯҳҳои махсусан ҳавфнокӣ экстремистии террористии динӣ фаъоланд ва дастгоҳи идеологии худро бо ҳар навъе пурзур менамоянд. Таъкидҳои Роҳбари давлат ҳам ба ҳамаи хотир буд, ки ходимони динии кишвар, ки як қисми ҷомеаи шахрвандии ҷомеа ҳастанд, бо як малака ва донишҳои баланди динӣ арзишҳои нек, инсонпарварона, инсондӯстона, хайру саҳо, гуманистии дини исломро ба мардум тариқи содакардашуда расонда тавонанд.

Инчунин, рушди бемайлони технологияҳои иттилоотии замони муосир бо пайдоиши интернет алоқаманд мебошад. Зеро ташаққули ҷомеаи иттилоотӣ ва рушди минбаъдаи он аз миқёси истифодаи шабакаи интернет вобастагии зиёд дорад. Ҳамзамон рушди инфрасохтори иттилоотии кишвар ва пешниҳод намудани хизматрасониҳои электронӣ дар заминаи шабакаи интернет вобастагии зиёд дорад.

Аз рӯи сарчашмаҳои илмӣ, шарҳи омафаҳми мазмуни таҳдидаи меорем: Таҳдиди шарту шароит, ҳодиса, воқеа ва тамоюлот мебошад, ки пайдоиши он аз майлу хоҳиш ва иродаи сиёсии субъектҳо вобаста нест, аммо дар самти амалишавии манфиатҳои миллӣ монеа эҷод менамояд ва ба соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷамъият зарару зиёни зиёд мерасонад.

Як қатор таҳдиду хатарҳои ҷаҳони муосир бо рушди технологияҳои иттилоотии коммуникатсионӣ ва тавсеаи онҳо алоқаманд мебошад. Зеро рушди технологияҳои иттилоотии коммуникатсионӣ осебпазирии давлатҳои оламо тадриҷан зиёд намуда истодааст. Дар ин замина таҳдидҳое ба монанди ҷангҳои иттилоотӣ, ҳуҷумҳои иттилоотӣ, таблиғи ғояҳои иф-

ротгароии тундгароӣ тариқи интернет, терроризм ва экстремизми иттилоотӣ, иғвоангезӣ ва дурӯғпардозӣ аз ҳама бештар ба суботи сиёсии кишварҳои тозаистиклол ва рӯ ба инкишоф таҳдид менамояд. Дар асоси адабиётҳои илмӣ-соҳавӣ шарҳи мафҳумҳои киберэкстремизм ва кибертерроризмро овардаем, ки дар шароити муосири рушди инкишофи бемайлони технология гурӯҳҳои ифротигароии динӣ аз шакли анъанавии муборизаҳо баромада ба ТИК-и муосири дастбешуда, шакли зоҳиршавии худро дигар менамоянд, ки ба ин васила мубориза бо онҳо то андозае мушқилинро ба бор меорад. Хонанда шаклҳои гуногуни зоҳиршавии онҳоро донад ва бошуурона ва мақсаднок аз ТИК истифода намояд.

Киберэкстремизм – бо истифода аз технологияҳои иттилоотии коммуникатсионии замони муосир бо роҳи таъсиррасонӣ намудан ба шуур ва афкори одамон рафтори онҳоро тағйир медиҳад ва қўшиш менамояд, ки муносибати байни давлат ва ҷомеа халал созад. Киберэкстремизм ба воситаи паҳн намудани иттилооти бардурӯғ ва иғвоангез дар шуури ҷамъият ҳисси нобоварию ба вучуд оварда, пояҳои ҳокимияти давлатиро ноустувор мегардонанд. Мубориза бо киберэкстремизм бештар характери иҷтимоӣ сиёсӣ дошта, ба воситаи тарғибу ташвиқот, корҳои маърифатӣ идеологӣ ва аз ҳама муҳим, бо роҳи ба вучуд овардани шароити арзандаи қору фаъолияти амалӣ карда мешавад. Дар ҷомеаи тараққиқарда ва соҳиби инфрасохторӣ иттилоотии мураккаб таъсири киберэкстремизм камтар аст. Инчунин, маърифати иттилоотии коммуникатсионии аҳоли, маданияти сиёсӣ иҷтимоии онҳо то дараҷаи зарурӣ ташаққули дода шудааст ва аз ин рӯ, ба доми худ афтонидани ҷунин одамон аз ҷониби экстремистон қори хело мушқил аст.

Кибертерроризм – амалҳои таҳрибкоронаро дар бар мегирад, ки вайрон кардани тартиботи ҷамъиятӣ мақсади ниҳони он ба шумор меравад. Асосан дар фазои иттилоотии ҷомеа амалҳои террористӣ дар шакли ҳуҷумҳои иттилоотӣ сурат мегирад. (Ба монанди паҳн намудани барномаҳои компютери зарарасон; нест намудани маълумоти расмӣ ва ба ҷойи он паҳн намудани иттилооти нодақиқ, ба почтаҳои электронии одамон раво намудани мактубҳои тарғиботӣ; дар шабакаҳои иҷтимоӣ бо истифода аз иттилооти бардурӯғ ва ифротӣ анҷом додани таъсиррасонии психологӣ; таъсир расонидан ба афкори ҷамъиятӣ ва ғ.).

Яке аз падидаҳои дигаре,

ки дар заминаи ВАО-и муосир ва шабакаҳои иҷтимоӣ пайдо гардида, ба амнияти иттилоотӣ ва суботи сиёсӣ таъсири манфии мерасонад, ин дар фазои иттилоотии ҷомеа паҳн намудани хабарҳои бардурӯғ мебошад. Дурӯғпардозӣ ва паҳн намудани иттилооти нодуруст тавасути шабакаҳои иҷтимоӣ ва дигар воситаҳои ахбори оммаи замони муосир анҷом дода мешавад ва онро дар кишварҳои ғарбӣ fake news меноманд. Дар забони тоҷикӣ ин падидаҳо хабарҳои бардурӯғ, иттилооти нодуруст, иттилооти тақаллубӣ, иттилооти иғвоангез ва монанди инҳо номидан мумкин аст. Паҳн намудани хабарҳои бардурӯғ яке аз воситаҳои пешбурди ҷангҳои иттилоотӣ аст.

Нуктаи назари дигаре, ки Роҳбари давлат иброз доштанд: давлати Тоҷикистон нисбат ба ҳамаи динҳо назари неқ дошта, шароити созгори эътиқодиро барои пайравони онҳо таъмин кардааст (ниг. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи озодии виҷдон ва иттиҳодияҳои динӣ», Консепсияи сиёсати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи дин) ва хусусан, барои рушди дини мубини ислом, ки 99 фоизи сокинони кишвар эътиқотманди он мебошанд, нафақат шароити мусонид муҳайё кардааст, балки ба арзишҳои созандаву инсонпарваронаи он арҷ мегузорад.

Интиҳоби низомии давлатдорӣ дунявӣ барои мардуми тоҷик қадами бузурге дар роҳи нигоҳ доштани устувори ва суботи сиёсии давлат гардид, зеро дунявият ягона низомии давлатдорие ҳаст, ки қафолатдиҳандаи озодии виҷдон ва ҳамзистии ошоштаи доништа мешавад.

Воқеан ҳам бояд мо мардуми тамаддунофари миллати тоҷик, ки дар таърих чехраҳои бузургу шинохта дорем (ниг. Эмомалӣ Раҳмон «Чехраҳои мондагор». Душанбе: 2016. – 364 саҳ), ба таври самаранок омӯзем, донишхоямонро мустаҳкам намуда бо ҳагуна қувваи берунаи идеологии бо арзишҳои динӣ пайванд, ки ба ҷомеаи мо қўшиши таъсиррасониро менамояд мубориза барем ва ба ин васила суботи сиёсӣ ва амнияти давлатиро бо маърифати баланди шахрвандӣ таъмин намоём.

Якубзода Фируз-номзоди
илмҳои сиёсӣ, муаллими калони
кафедраи сиёсатишароӣ

Шеърӣ рӯз

Ҳақназар ҒОИБ

НАВРӢЗ МУБОРАК БОД!

Олам ҳама хандон шуд, Наврӯз муборак бод!
Ҷон дар бағали ҷон шуд, Наврӯз муборак бод!
Ёре бари ёр омад, ду кабк қатор омад,
Андӯх гурезон шуд, Наврӯз муборак бод!
Рӯе бари рӯ омад, созар ба сабӯ омад,
Лабҳо шакарестон шуд, Наврӯз муборак бод!
Аз халқаи оби ҷӯ, аз силсилаи гесӣ,
Дил силсилаҷунбон шуд, Наврӯз муборак бод!
Аз нозу итоби ёр, аз бӯи гулоби ёр,
Ошиқшуда ҳайрон шуд, Наврӯз муборак бод!
Шамси саҳарӣ хандон, шомӣ қамарӣ хандон,
Лабханда фаровон шуд, Наврӯз муборак бод!
Бар ёр сафо оред, дунёи вафо оред,
Дунё, ки зи ёрон шуд, Наврӯз муборак бод!
Нахли қади мавзуне, шабҳои пурафсуне,
Ҷуфти дили инсон шуд, Наврӯз муборак бод!
Аз ёр суҳан гӯед, атри тани гул бӯед,
Навбат ба ҷавонон шуд, Наврӯз муборак бод!
Бошед ба якдигар, дар ин дами ҷонпарвар,
Бо ҳам будан осон шуд, Наврӯз муборак бод!
Шамс омаду нур омад, дунёи ҳузур омад,
Абр омаду борон шуд, Наврӯз муборак бод!
Ғамро зи дил андозед, бо шодии дил созед,
Шодӣ ба ғамистон шуд, Наврӯз муборак бод!

Андарзи бузургон

САДОҚАТРО ЗИ ЛУҚМОН БОЯД ОМУҲТ!

Мардери ғулуме буд Луқмон ном. Луқмон ғулуме буд доно, бовафо, меҳрубон, хайрхоҳ ва худоса ҳама хубихоро дар худ дошт ва аз ин рӯ назди арбоб бисёр азиз буд. Арбобаш ўро ҳатто бар фарзандонаш муқаддам медошт. Ишқи арбоб ба Луқмон он андоза буд, ки ҷуз он ғизое, ки Луқмон аз он хӯрда буд, намехўрд.

Рӯзе барои арбоби Луқмон харбуза ба армуғон оварда буданд. Фарзандашро гуфт, то Луқмонро фарёд созад. Харбузаро пора карда ва як қоч ба Луқмон дод. Луқмон онро ҷунон ба ҳавас хӯрд гӯе, ки асал бошад. Арбоб, ки дид Луқмон харбузаро бисёр дӯст дошт, қочи дуввуму севвумро ба ў дод, то ба ҳафтдаҳ расид. Танҳо як қоч боқӣ монд. Арбоб хост онро бихўрад, то бидонад он харбуза чӣ қадар ширин аст, ки Луқмон онро ҷунин ба иштиҳо мехўрад, аммо харбуза на танҳо ширин набуд, балки ҷунон талх буд, ки забони арбоб обилазад ва ҳалқаш сўхт. Дақиқае гузашт ва ҳоли арбоб беҳтар шуд.

Пурсид:

— Луқмон! Чӣ гуна ту заҳри талхро ҷунин бо иштиҳо хўрдӣ ва ҳам ба абрӯ наёвардӣ. Магар ту душмани ҷони худ ҳастӣ?

Луқмон гуфт:

— Ман аз дасти ту шириниҳо чашидаам ва неъматҳо гирифтаам, шарм кардам талхи ин якеро ба рӯят биёварам. Ин носипосӣ аст, ки ҳазор-ҳазор хубӣ бубинам ва ҳангоми як нохушӣ фиғон бароварам. Дар воқеъ, дасти ширинбахши ту талхӣ дар ин харбуза боқӣ нагузост.

Мантӣқ: Муҳаббат кимиёест, ки ҳар талхи-ро ширин мекунад, дардро шифо медиҳад ва мурдари зинда месозад.

(Мазмун аз «Маснавии маънавӣ»)

МАТЕМАТИКА ВА АҲАМИЯТИ ОН ДАР РУШДИ

Математика ҳамчун илмҳои дигар дар асоси ғаёлияти истеҳсолий-амалии одамон ба вучуд омада, шакл гирифта, инкишоф ёфтааст. Арифметика ва геометрия дар алоқамандӣ ба талаботҳои оддитарини хоҷагидорӣ рӯи кор омадаанд. Баҳисобгирии ашӯҳо, талаботҳои ченкунӣ, андозагирии шаклҳо ва гузаронидани ҳисобкуниҳо ҳангоми иваз намудани онҳо, донишҳои дарозии роҳҳо, масоҳати қитъаҳои замин, андоза ва ғунҷоии зарфҳо ҳисобкунии вақт ва ғайраҳо масъалаҳои буданд, ки ба пайдоиши арифметика ва геометрия замина гузоштанд. Масъалаҳои астрономия барои ба вучуд омадани элементҳои тригонометрия қабл аз эраи мо дар Вавилон зухур доштанд.

Истилоҳи математика аз калимаи юнонӣ гирифта шуда, маънояш «дониш», «илм» мебошад.

Мундариҷа ва зоҳиршавии ин илмро бо суҳанони яке аз ҷомеашиносони немис Ф. Энгелс баён намудан мумкин аст. Шаклҳои фазой ва муносибатҳои микдорӣ ҷаҳони воқеӣ объектҳои асосии математика ба шумор мераванд. Бо вучуди он ки он ғавқулода шакли ғайримушаххас дорад, алоқаи он ба ҳаёт ногусастаи аст. Барои он, ки ин шаклҳо ва муносибатҳоро дар шакли шаффоф таҳқиқ намоем, онҳоро бояд мутлақан аз мундариҷаашон ҷудо намоем ва дар рафиди охиран мавқеъ диҳем, ба ҳамаин зайл нуқтаҳои ҳосил кунем, ки ченак надоранд, хатҳои доро мешавем, ки бар ва баландӣ надоранд, доимӣ ва тағйирёбандаҳои гуногунро ворид кунем. Чун дигар илмҳо математика аз талаботи амалии одамон ба вучуд омадааст, аз ченкунии масоҳатҳо, қитъаҳои заминҳо, ғунҷоии зарфҳо, фарогирии вақт ва ғайраҳо.

Амиқӣ ва пурмухтавиҳои ин таъриф дар назари омӯзанда бо муқамалшавии тасавуротҳои он доир ба фан зиёд мешавад.

Баъзе далелҳоро доир ба он ки математика илм оид ба муносибатҳои микдорӣ мебошад, меорем. Барои муайян намудани ҳаҷми баъзе ҳисобҳои масоҳати баъзе шаклҳои ҳамвор ҳисоб намудани суммаҳои ба ин монанд пеш меояд.

$1*1+2*2+3*3+4*4+...+997*997+998*998+999*999+1000*1000$

Бо вучуди он ки микдори ҷамъшавандаҳо дар ин сумма 8-то нишон дода шудааст, дар ин ҷо суммаи 1000 ҷамъшаванда ҷой дорад. Дигар ҷамъшавандаҳо бо аломати бисёрнуқта ифода ёфтаанд. Истифода намудани аломати бисёрнуқта на танҳо мақсаднок, балки зарур низ мебошад, зеро навиштани ин микдор ҷамъшаванда вақти зиёд ва ҷои бисёрро ишғол мекунад. Барои ба таври муқаррарӣ ҳисоб намудани ин ифода 1000 маротиба амали зарб ва 1000 маротиба амали ҷамъро истифода бурдан лозим меояд. Барои ин корро анҷом додан на камтар аз 20 соат вақт лозим меояд. Аммо дар математика барои ҳисоб намудани чунин суммаҳо қоидаи вучуд дорад, ки бо формулаи зерин алоқаманд аст.

$$x = \frac{n \cdot (n + 1) \cdot (2n + 1)}{6}$$

Дар мудати якҷанд дақиқа мо ҳисоб карда метавонем, ки қимати ин ифода ба 333833500 баробар аст. Ба ҳайси мисол дигар муносибатҳои микдорӣ, ки тавассути математика муқаррар мешаванд, вобастагии байни фишори атмосфера ва баландиро дар сатҳи бахрҳо ё қувваи қашии ду ҳисро ба массаҳоишон нишон додан мумкин аст.

Ба сифати татбиқи математика дар омӯзиши шаклҳои фазой баъзе мисолҳоро пешниҳод мекунем. Ба воситаи дастгоҳи математикӣ масири

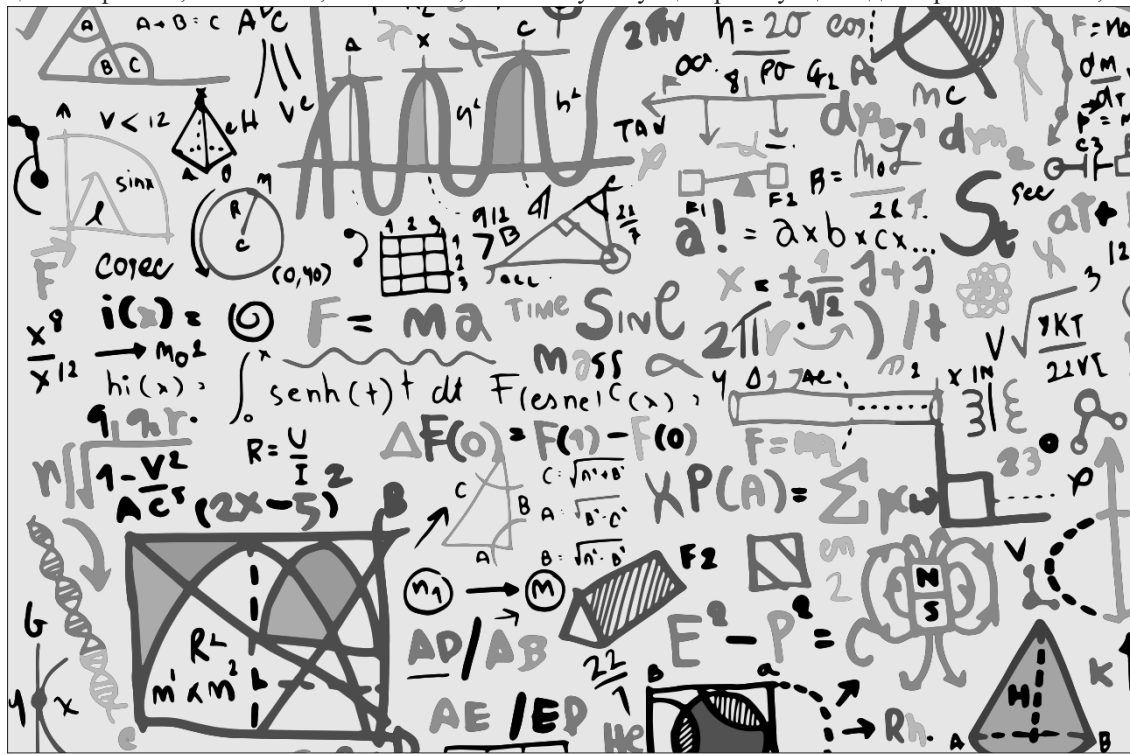
сайёраҳоро дар атрофи Офтоб муайян мекунанд.

Тавассути формулаҳои математикӣ масоҳати сатҳҳо ва ҳаҷмҳои ҳисмҳо, дарозии хатҳои қач ҳисоб карда шуда, қачигии хатҳо ва сатҳҳои қач ёфта мешаванд.

Бидуни математика омӯхтани фанҳои физика, механика, электротехника, радиотехника, химия, илмҳои муҳандисӣ, иқтисодиёт номумкин аст. Барои сохтани лоиҳаҳои ниҳоят мураккаб дастгоҳи математикӣ татбиқ мешавад. Арифметика барои ҳар як инсон лозим буда, донишҳои элементарӣ аз геометрия малақаҳои истифодабарии формулаҳо ва графикҳо барои ҳар як мутахассис ва коргар зарур мебошанд. Дар маҷмӯъ математика монанди илмҳои дигар яке аз воситаҳои муҳими дарки қонуниятҳои олами моро ихотакунада ва роҳнамои татбиқи ин қонуниятҳо дар ғаёлиятҳои амалии одамон мебошад.

Математика танҳо муносибатҳои микдорӣ ва шаклҳои фазоии предметҳо ва ҳодисаҳоро меомӯзад. Дигар ҷанбаҳои ҳодисаҳоро илмҳои дигар-физика, химия, аэродинамика, кибернетика ва ғайраҳо меомӯзанд. Масъалаҳои техникаи мураккаб бо ҳамкориҳои якҷояи олимони ва мутахассисони соҳаҳои гуногун бо татбиқи донишҳои якҷанд фан ҳал карда мешаванд.

Масалан, агар дар болои Панҷ купрук сохта шавад, на танҳо барои он донишҳои математикӣ, балки донишҳои қавии физикӣ, механикӣ, сохтмонӣ,

маводишиносӣ лозим мешавад, аммо ин амал бе асосноксозии математикӣ ҷараён намегирад.

Аз гуфтаҳои ғавқ маълум мегардад, ки математика ба муносибатҳои микдорӣ ва шаклҳои фазой дахл намуда, ҷиҳатҳои ба таҳқиқотҳои математикӣ вобаста набударо дар қанор мегузорад. Масалан, ба омӯзиши қурра машғул гардида, мо ба ранги он ва маводе, ки аз он қурра сохта шудааст эътибор намедихем. Математика ҳосияти ададҳо ва қоидаи амалҳоро бо онҳо омӯхта, бузургҳои ба онҳо вобастаро ба назар намегирад. Ба ғайр аз ин, математика бо он махсусияти худ аз дигар фанҳо фарқ мекунад, ки ҳамаи объектҳои омӯзишии фарогири он саҳеҳ ва идеалӣ мебошанд. Ин мазмуноро чунин ташреҳ медиҳем: Ягон ҳисми физикӣ қурашакл (масалан туб, глобус, қураҳои ҳавой ва ғайра) наметавонад шакли мутлақ ҳамвор ё ба ибораи дигар идеалӣ буда наметавонанд. Хатҳои доро, ки дар математика меомӯзем дорои дарозӣ буда, васеъӣ ва ғафсӣ надоранд. Ҳар гуна нуқтае, ки бо қалам

ё рӯча сохта мешавад, ба ҳар ҳол дорои андоза (дарозӣ, бар ё баландӣ) мебошад. Аммо дар асоси ғавқҳои математикӣ андозаҳои он ба 0 баробар ҳисобида мешавад. Ягон секунҷае, ки аз ҷуб, қардон ё метал сохта мешаванд, ё тавассути қалам дар рӯи қоғаз қашада мешаванд, қунҷи ростии идеалӣ, сарҳадҳо ва қанорҳои идеалӣ надоранд. Дарозии тарафҳои чунин секунҷаро ба таври мутлақ саҳеҳ чен қардан мумкин нест. Секунҷаҳое, ки дар математика омӯхта мешаванд идеалӣ ҳисобида мешаванд, тарафҳои мутлақан саҳеҳи рост доранд, қунҷҳо саҳеҳ ва дорои дарозии аниқ мебошанд. Махсусияти математикӣ омӯзиши муносибатҳои микдорӣ ва шаклҳои фазой аз дигар падидаҳо дар қанор мебошанд ва дар ҳамаин намуни идеалӣ мавҷудияти илм ва нерӯи он зоҳир мегардад. Бе ин хусусият мавҷудияти он номумкин аст. Баъзе далелҳоро дар ин хусус баён мекунем. Ҳануз ду ҳазор сол то солшумори мо мисриҳои қадим барои сохтани секунҷаҳои рост секунҷаи тарафҳояш 3, 4 ва 5-ро истифода мебуданд. Дигар намуҳои секунҷаҳои ростқунҷа бо тарафҳои 5, 12 ва 13 маълум буданд. Аммо дар он давраҳо ин далелҳоро умумӣ насохта буданд. Танҳо дар асри 5-и пеш аз милод олимони юнони қадим Пифагор исбот намуд, ки масоҳати квадрате, ки дар гипотенузаи ростқунҷа сохта мешавад, ба суммаи масоҳатҳои квадратҳое, ки дар қатетҳои он сохта мешавад, баробар аст. Ҳангоми исботи секунҷаи ростқунҷаи идеалиро

Дар ин ҷо таҷриба ба маънои васеъ мушоҳида, истеҳсолот, техника, илм, санъат ва тамаддун истифода мешавад.

Назарияҳои математикӣ арзиши хеле зиёд доранд. Бидуни онҳо ҳалли масъалаҳои муҳими амалии техникӣ, истеҳсолий, сохтмонӣ ва проблемаҳои назариявии илмҳои дигар (механика, физика, аэродинамика, гидродинамика, радиолақатсия) номумкин аст. Агар мо ҳангоми омӯзиши хусусиятҳои ашӯ ё падида аз тамоми ҷиҳатҳои он сарфи назар қарда ягон ҷанбаи алоҳидаи он масалан, навъи ашӯ ё муносибатҳои микдорӣ дар байни элементҳои онро гирем, дар ин маврид мегӯем, ки ин ҷиҳати ашӯ ё падидаҳо ба таври ғайримушаххас меомӯзем. Ҳамаин тавр, математика илми абстрактӣ мебошад. Ин нуқтаро бо мисолҳо нишон медиҳем. Бигузур предмети омӯзиши мо шакли геометрӣ – қура бошад. Аз дигар ҳосиятҳои қура (ранг, маводи сохтшуда, масса ва ғайра) сарфи назар намуда, танҳо як ҳосияти он ҳаҷро мавриди муоина қарор медиҳем. Аммо ин ҳосиятро ҳисмҳои дигар низ соҳиб мебошанд. Бинобар ин чунин масъала пеш меояд. Методи умумии ҳисоб қардани ҳаҷми ҳисмҳои дорои қура онро доро намебошад ёфтаи лозим аст. Тавассути абстрақсия ин гуна методи умумиро ҳосил қардан мумкин аст. Тафаккури абстрактӣ дараҷаи олиии инъикоси олами воқеӣ дар шуури мо мебошад, ки он аз тасаввуротҳои айёни ва эҳсосотҳои мо вобастагӣ надорад. Масалан, мо пахншавии радиомавҷҳоро

дида ва шунида наметавонем. Новобаста аз ин дар ҷараёни ғаёлияти амалии одамон бо ёрии тафаккури абстрактӣ ин падида қашф ва омӯхта шуда, боиси татбиқи амалии густурда гаштааст. Тавассути эҳсосотҳои фарогирии суръати рӯшноӣ ғайримикрон аст, аммо бо ёрии тафаккури абстрактӣ ҳеҷ душворие пеш намеояд. Бо назардид ё ҳиссиётҳои доштамон муайян намудани вобастагии масоҳат ва тарафҳои секунҷа аз эҳтимол дур аст. Ин вобастагӣ дар натиҷаи истифодабарии тафаккури абстрактӣ, ки назариявӣ ва амалӣ муқаррар шудаанд, ба осонӣ муайян мешаванд. Нақши абстрақсия на танҳо барои донишҳои гирифтани муҳити моро ихотакунада ва сохтани

дар назар дошт. Аз ин рӯ ин таҳқиқоти ӯ на танҳо барои секунҷаи ростқунҷаи алоҳида, балки барои ҳамаи секунҷаҳои ростқунҷа татбиқшаванда аст.

Ин методи таҳқиқоти шаклҳои геометрӣ дар натиҷаи қорҳои дарозмуддати олимони қабл аз Пифагор ва худӣ ӯ рӯи қор омад.

Манбаҳои аввалини дилҳои дониш аъзоҳои ҳиссаи мо мебошад, ки аз таҷриба ва мушоҳидаҳои бешумор маншаъ мегиранд. Маълумотҳое, ки дар натиҷаи таҷриба ва мушоҳида ба даст меорем қадами аввали пайдоиши донишҳо мебошад. Қадами дуюм умумисозии ин маълумотҳо ва қорқардҳои мантиқии онҳо, яъне сохтани назария мебошад. Аммо назария ҳамаи вақт аҳамият пайдо наметавонад, ки дар амалии татбиқи худро ёбад. Бинобар ин татбиқ намудани назария дар амал ва санҷиши он дар ҳулосабарориҳои назариявӣ қадами минбаъда ба шумор меравад. Ҳамаин тавр, ҳар гуна дониш аз таҷрибаи дар ҷомеаи инсонӣ ҳосил шуда, тавсеа меёбад.

назарияҳои математикӣ ва дигар илмҳо, балки бештар барои донишҳои моҳияти ҳодисаҳо ва қонунҳои рушди ҷомеа низ қобили истифода аст. Барои тасдиқи ин гуфтор мисол меорем. Нархи мол ва арзиши он мафҳумҳои гуногун мебошанд. Нархи мол вобаста ба талабот ва пешниҳодҳои истеъмолкунандагон дар бозор пасту баланд мешаванд. Бо афзоиши талабот нархҳо боло рафта, бо кам шудани талабот нархҳо паст мешаванд. Оид ба арзиши мол қизеро надониста, ақсарият бар он ақидаанд, ки он бо нархи мол ҳамаи як қизанд. Аммо ин тавр нест.

Арзиши мол аз талабот ва фармоишҳо алоқаманд нест. Он аз микдори маҳсулоти истифодашаванда ва меҳнати барои истеҳсоли мол масраф гардида вобаста аст. Ҳангоми дар мувозинат будани фармоишҳо ва талаботҳо нархи мол ифодакунандаи арзиши он мебошад. Арзиши мол категорияҳои муҳими иқтисодӣ мебошад. Таърих мисолҳои фаровони пешбиниҳоро дар хусуси абстрақсияи

ҶОМЕА

илмӣ ба мо медиҳад. Масалан В. И. Ленин тавассути ин гуна абстраксия рӯй додани инкилобро пешбинӣ намуда буд. Д.И. Менделеев дар асоси ҷобачогузори элементҳои системаи даврӣ эҳтимолияти мавҷудияти се элементи кашфнашударо пешгӯӣ намуд, ки онҳо ҷанде баъд ошкор гардиданд. Астрономи Франсуа Леверье номуназामी ҳаракати сайёраи Уранро омӯхта, ба ғирии ҳисоббарориҳо муқаррар намуд, ки дар ҳудуди масири Уран сайёраи ҳанӯз кашфнашуда мавҷуд аст. Астрономи олимӣ Галле сентябри соли 1846 дар ҳамон ҷои гуфтаи Леверье сайёраи Нептунро кашф кард.

В.И. Ленин доир ба моҳият ва аҳамияти абстраксия чунин навиштааст: «Абстраксия материя, қонунҳои табиат, абстраксияи арзиш ва дар маҷмӯъ ҳамаи абстраксияҳои илмӣ табиатро амик боваринок ва пурра инъикос менамоянд».

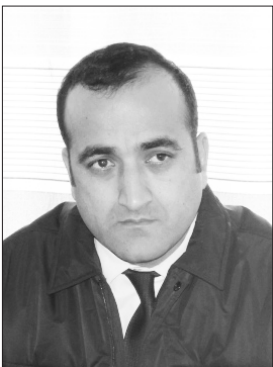
Абстраксия дар математика чун дар дигар илмҳо илмро аз воқеият ҷудо намесозад. Масалан, захираи муносибатҳои миқдорӣ ва шаклҳои фазоӣ дар математика омӯхташаванда дар алоқамандӣ бо талаботҳои истеҳсолот, техника ва табиатшиносӣ мавқеъ мегирад. Проблемаҳои дар истеҳсолот ва техника ба вучуд омада барои пайдошавии идеяҳо ва методҳои нав дар математика замина муҳайё мекунанд. Тавассути олимони ва мутахассисон ин методҳо назариявӣ инкишоф ёфта, умумӣ гардониди шуда, барои дар амал татбиқ шудан роҳандозӣ мешаванд.

Таҳаввулотҳои дар илм ба амал омада аз он шаҳодат медиҳанд, ки дастовардҳои дар самтҳои математика, физика, химия, астрономия ва дигар фанҳо ҳосилшуда дар баҳамалоқамандии ин илмҳо ҳосил шуда, дар шароити татбиқи донишҳои як фан дар фанҳои дигар тақвият ёфтаанд.

Дар шароити кунунӣ табиатшиносӣ охири проблемаи ба таври омивӣ омӯзонидани сикли фанҳои табиатшиносӣ ва риёзӣ, зарурияти ҷидди рои пеш овард.

Масъалаи марбут ба омӯзиши муқаммал ва амиқи илми математикаро Пешвои миллат, Президенти кишварамон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо маънои тоҷаш дарк намуда, барои ба таври фарогир тавсеа бахшидани он ва дар сатҳи зарурӣ бозомӯзонидани он солҳои 2020-2040-ро «20-солаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар солҳои илму маориф» эълон намуд ва масъулони соҳаро вазифадор намуд, ки баҳри баргарафсозии проблемаҳои ҷойдошта дар ин соҳаро ҷораҳои мушаххас андешида, тадбирҳои назаррасро амалӣ намоянд.

Паи амалӣ сохтани ин тадбири муҳим мо аҳли маорифро зарур аст, ки бо қувваҳои нуруи нав қору фаъолият намуда, дар иҷрои мақсадҳои дар пеш гузоштаи роҳбари давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қадамҳои устувор гузорем.

Низов Чонмаҳмад - номзоди илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи фанҳои табиатшиносӣ ва методикаи таълими онҳо

МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚӢ ДАР МЕҲВАРИ ПАЁМИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ

Амалӣ намудани меъёрҳои Конститутсия ба мо имкон дод, ки пояҳои устувори ҷомеа ва давлатро созон диҳем, сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллиро таҳким бахшем, рушди устувори иқтисодии кишварамонро таъмин намоем, барои ҳар як шаҳрванди мамлакат шароити зиндагии арзанда ва инкишофи озодонаро муҳайё созем.

Эмомалӣ Раҳмон

Боиси ифтихор аст, ки барои тамоми мардуми Тоҷикистон ҳар як Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун як падидаи интизорӣ ва муҳими сиёсӣ давлатӣ буда, он чун як сарчашмаи илҳом ва қорномаҳои минбаъда пазируфта мешавад. Маҳз ҳамин аст, ки Паём як консепсияи стратегияи мебошад, ки дар он тамоми ҷанбаҳои ҳаёти ҷамъиятии кишварамон таҳлилу баррасӣ мегарданд, ки тамоми дастуру супоришҳо ва талабҳои Пешвои миллат, пеш аз ҳама, ба хотири ҳифзи сулҳу субот, ваҳдати миллий, ҳимояи истиқлолияти давлатӣ ва дастовардҳои халқи Тоҷикистон, рушди ободии Ватани азиямон, беҳтар шудани сатҳи сифати зиндагии мардум, фароҳам овардани шароит барои рӯзгори босаодати халқ, ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд, ҳалли мушкилоти глобалии замони муосир, таъмини амнияти минтақа, ҷаҳон ва баланд бардоштани маҷеъи сиёсати хориҷии Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ равона карда шудааст. Дар Паёми худ ба Маҷлиси Олӣ, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий-Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон иброз доштанд, ки бахшида ба 30-солагии қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2024 «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон карда шаванд. Ҳамчунин Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дастур доданд, ки тамоми сохтори мақомоти давлатӣ, аз ҷумла мақомоти ҳифзи ҳуқуқ бояд ҳамаи захираҳои имкониятҳои ҷиҳати таъмини тартибот ва волеияти қонун барои соли 2024, ки 30-солагии қабули Конститутсияи Тоҷикистони соҳибистиклол таҷлил мегардад сафарбар намоянд.

Дастоварди бузург дар даврони Истиқлолият ин дар сатҳи Конститутсия эътироф гардидани ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд мебошад. Аз ин рӯ дар Конститутсия ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд ба панҷ гурӯҳ тақсим мешавад: ҳуқуқҳои шахсӣ, ҳуқуқҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ. Ва маҳз тамоми ҷанбаҳои ҳуқуқиро Конститутсияи соҳибистиклоли Тоҷикистон фаро гирифтааст.

Дар амал татбиқ намудани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон имрӯз ҳамаи аҳли ҷомеа дар якҷоягӣ бо мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва шахсони дахлдори соҳа нақша-ҷорабиниҳо ташкил намуда, бо аҳоли, қорхонаву ташкилотҳо ва муассисаҳои таълимиву тарбиявӣ мулоқоту машваратҳо мегузаронанд. Зеро муштаҳкам гардидани тартиботи ҷамъиятӣ, риояи бечунучаро қонунҳои давлатӣ ба донишу шуури ҳуқуқии аъзоёни ҷомеа ва махсусан, ҷавонон вобастагии қалон дорад.

Маърифати баланди ҳуқуқӣ асоси ҷомеаи демократиро ташкил медиҳад. Ин иқдомест, ки ба танзими тамоми равандҳои гуногуни ҳаёти ҷомеа таъсири қалон дошта ба мутахидсозии шаҳрвандон риояи тартиботи ҷамъиятӣ мусоидати фаъол мекунанд. Мусаллам

аст, ки эҳтиром ба қонун яке аз талаботи асосии ҷомеаи ҳуқуқӣ фаъолияти самарабахши низомии сиёсӣ ва ҳуқуқӣ мебошад.

Зимни суҳанронӣ дар Паёми навабтӣи хеш Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон якҷанд нуктаҳои асосиро оид ба низомии ҳуқуқӣ қайд намуданд, ки: «Таъмин намудани рушди устувор ва босуръати кишвар танзими ҳуқуқии саривақтӣ ва ҳамаҷонибаро талаб менамояд. Қонунгузорӣ бояд пайваста тақмил дода шаванд ва ҳамқадами ислоҳоти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ бошад».

Аз ин ҷост, ки Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми солони хеш ба Маҷлиси Олӣ аз ташаққул ва рушди ояндаи низомии ҳуқуқии

бевоқифа аз эҳтиромии баланди давлат нисбат ба инсон ва ҳамчун сарчашмаи олии олами ҳастӣ шуморидани инсон аз ҷониби давлат арзёбӣ мешавад.

Бояд зикр намуд, ки дар Конститутсия инсон ва ҳуқуқи озодиҳои вай ба сифати арзиши олии эҳтиром мегарданд. Ҳуқуқи инсон дар ҳимояи қонун қарор дошта, шахс аз ҳуқуқ ба соҳиби моликият будан, ҳуқуқ ба истироҳат, муҳоҷират, ҳуқуқ ба ҳифзи саломатӣ ва ғирии тиббӣ, қафолати таъмини иҷтимоӣ дар пиронсолӣ, ҳуқуқ ба маълумот, иштироки бевоқифа дар фаъолияти илмӣ, педагогӣ, эҷодӣ ва ҳуқуқ ба озодона интиҳоб намудани мақоми зист истифода менамояд.

Маърифати ҳуқуқӣ ин омилҳои муҳими пешгирӣ кардани ҳуқуқвайронкуниро ҷиноятсодиркунӣ ба ҳисоб рафта,

дар ҷомеа нақши ҳело муҳимро мебошад. Дониш ва азҳуд намудани донишҳои ҳуқуқӣ ин маънои онро дорад, ки одам натаҳон қонуну қонуниятҳои давлатию ҷамъиятиро медонад, балки ба дигарон низ мефаҳмонад.

Маърифати ҳуқуқӣ ин раванди паҳн кардани донишҳои ҳуқуқӣ дар байни аҳоли мебошад, ки ин эҳтиром ба қонун адолат ва қонуният мусоидат мекунанд. Ҳамчунин маърифати ҳуқуқӣ

ҳар як шахсро дар ҷомеа аз ҷиноят ҷиноятқорӣ дур карда, дар онҳо ҳисси ватандӯстии ҳештаншиносӣ ва рафоқатро тақмилу инкишоф медиҳад.

Дар тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон ин пеш аз ҳама, қондону муҳоқима намудани Конститутсия, Паёми Пешвои миллат, Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тарбияи ватандӯстии шаҳрвандон», «Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросимҳо», «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» ва асарҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий-Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, асарҳои бадеӣ ва мақолаҳои, ки ба фаъолияти қормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ бахшида шудаанд, воқеаҳои тавоно дар баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон мебошанд.

Ҳамин тавр эълон гардидани соли 2024 ҳамчун соли маърифати ҳуқуқӣ метавонад дар замири шаҳрвандони мамлакат эҳсоси муҳаббат ба Ватан, арзишҳои ватандӯстӣ, садоқат ба марзуби аҷдодӣ ва фарҳангу маданияти ғани тоҷиконро бедор созад.

Файзов Рамазон - номзоди илмҳои сиёсӣ, муаллими қалони кафедраи сиёсатишиносӣ

ТАҶЛИЛИ МУТАНТАНИ НАВРҶЗИ

Санаи 20.03.2024 дар саҳни Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ чорабинии мутантани фарҳангӣ-фароғатӣ таҳти унвони “Наврӯз - муждаи баҳору сарсабзии табиат” бахшида ба ҷашни Наврӯзи байналмилалӣ баргузор гардид.

Дар саҳни донишгоҳ донишҷӯёни ҳар як факулта хони идона ораста, ҷашни Наврӯзро пайвандгари насли имрӯз бо расми арзишҳои миллӣ, меҳру садоқат ва анъанаи ниёгон маънидод намуданд. Ҳайати комиссия аз дастоварду намоиши фарҳангии донишҷӯёни факултаҳо дидан карданд. Дар хони наврӯзии факултаҳо риояи расму оинҳо, густурдани хони ҳафтсину ҳафтшин, ташкили мусобиқаҳои варзишӣ, омода сохтани таомҳои миллӣ ба истикболи Наврӯз як рукни асосии ин ҷашни ниёгон буд.

Баъд аз тамошои хони идона ва дастовардҳои факултетҳо қисмати тантанавии чорабинӣ оғоз гардид. Нахуст, ректори донишгоҳ, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Раҳмон Дилшод Сафарбек суҳанронӣ намуда, ҳозиринро ба ифтихори ҷашни пушукӯҳу муқаддаси аҷлодӣ, дастоварди нигинамои фарҳангии миллӣ, муждаи баҳору сарсабзии табиат – Наврӯзи байналмилалӣ табрику таҳният гуфта, ба ҳамагон сиҳати бардавом, сарбаландии мудом, рӯзгори ободу хуррам ва дар фаъолияти касбӣ, илмӣ таълимӣ, иқболи нақуву комёбиҳои рӯзафзун таманно намуданд.

Зикр доштанд, ки эҳёшавии анъанаҳои неку пушукмати наврӯзӣ, мақоми байналмилалӣ ин ҷашнвораи нуфузфзои миллатро, ки бо шарофати татбиқи босамари сиёсати башардӯстона ва тамаддунофарии Пешвои муаззами миллат, Президенти кишвар, Сарвари тоҷикони ҷаҳон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳонӣ ҳамчун василаи саодату пирӯзии аҳли башар, ҳамдигарфаҳмиву ҳамзистии озоиштаи халқу миллатҳои гуногун, ҳифзу қадриносии неъматҳои табиат пазируфта шудааст, метавон дастоварди бисёр муҳимму хуввиётбахши даврони соҳибистиклолӣ арзёбӣ намуд.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон боиси ифтихору қаноатмандӣ медонанд, ки: Наврӯз бо таърихи беш аз шашҳазорсолаи ғаниву рангини ҳамчун рамзи рӯзи нав, оғози соли нав ва иқдому ташаббусҳои нав ба беҳтарин василаи худшиносиву ҳудодоҳии миллӣ ва ваҳдату ҳамдигарфаҳмии мардуми мо табдил ёфтааст. Аз ин лиҳоз, мо Наврӯзро дар баробари ҷашни истиқлол азизу гиромӣ медорем ва ин ду ҷашнро бо шукӯҳу шаҳомати ҳосса ва тантанаву самимияти беандоза таҷлил менамоем.

Ҳайати устодону донишҷӯёни муассиса ба хоҳири эҳтиром гузоштан ба суннатҳои қадимаи миллати тамаддунофарии тоҷик ва амалӣ намудани рукҳои Наврӯз бо ташкили маҳфилҳои идона ин ҷашнро бо рӯҳияи ифтихормандӣ аз сулҳу суботи Ватан пешвоз гирифтанд.

Сипас, роҳбари дастгоҳи Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Қӯлоб Курбонзода Наргис ва Шоирӣ халқии Тоҷикистон Ҳақназар Ғоиб ба суҳан баромада, ҳозиринро ба ин ҷашн, ки пайвандгари инсон бо табиат аст табрику шодбош гуфта, таманнои онро намуданд, ки навидҳои наврӯзӣ сафобаҳши қалбҳо, нерубаҳши ҷисму рӯҳи мо меросбарони ин ганчи шойғони миллат гардида, ҳар рӯзу моҳу соли мо саршори нағғониҳои неку ояндасоз бошад.

Ҳамин тавр Наврӯзи оламафрӯз, ки дар фарҳанги мардуми мо мақоми ҳосса дошта, баъди соҳибистиклол гаштани Ватани маҳбубамон Тоҷикистон бо тамоми шукӯҳу ҷалолаш эҳё гардид ва ба ҷашни асосии миллии тоҷикон табдил ёфтааст, дар наврӯзҳои донишгоҳ бо шукӯҳу шаҳомат таҷлил гардид.

Дар қисмати фарҳангии чорабинӣ аз ҷониби ансамбли “Наво”-и Донишгоҳ дастагуле аз савту наво пешкаши ҳозирин гардонида шуд, ки ба ҳусни чорабинӣ зебоии дигар зам намуд.

БАЙНАЛМИЛАЛӢ ДАР ДОНИШГОӢ

ҚАДРДОНИИ ҒОЛИБОНИ ОЗМУНӢОИ ДОНИШГОӢӢ

Дар хошияи истиқболи Наврӯзи байналмилалӣ ҷиҳати натиҷагирӣ фаъолияти ҳайати олимону профессорон, устодону кормандон ва донишҷӯёни донишгоҳ озмунҳои донишгоҳӣ аз рӯи номинаҳои гуногун таъсис гузаронида мешавад. Имсол низ мутобиқи қарори Шурои олимони муассиса озмунҳои донишгоҳӣ “Олими сол”, “Факултети сол”, “Кафедраи сол”, “Омӯзгори сол”, “Қуратори сол”, “Донишҷӯи сол”, “Варзишгари сол”, “Маҳфили сол”, “Хучраи бехтарин дар хобгоҳ” гузаронида шуд.

Озмунҳои мазкур бо мақсади ҳавасмандгардонии кормандон ҷиҳати иҷрои саривақтии ухдадорӣ ва ба роҳ мондани фаъолияти муназзами корӣ, рушди қобилияти илмӣ эҷодӣ ва тақвият бахшидан ба корҳои илмӣ-тадқиқотӣ, истифодаи самараноки техника ва технологияи иттилоотӣ иртиботӣ, арҷ гузоштан ба арзишҳои миллию фарҳангӣ, тарбияи ҷавонон дар рӯҳияи ҳудодоҳию худшиносӣ, тарбия намудани мутахассисони соҳибкасби рақобатпазир дар бозори меҳнат ва тайёр намудани кадрҳои илмӣ-педагогӣ ба шумор меравад.

Ҳамин тавр, озмунҳои номбурда дар хошияи Наврӯзи байналмилалӣ натиҷагирӣ карда шуда, ғолибон аз рӯи номинаҳо санаи 20-уми марти соли равон зимни таҷлили Наврӯзи хучастапай ба таври зайл муайян ва қадршиносӣ гардиданд:

Аз рӯи номинатсияи “Олими сол-2023” устодони зерин ғолиб доништа шуда, бо диплом ва мукофоти пулӣ (ҳар як нафар) дар ҳаҷми 2000 сомонӣ сарфароз гардонида шуданд:

- 1.Чумъахон Алимӣ, доктори илмҳои филологӣ, профессор, мудири кафедраи забоншиносӣ ва таърихи забон;
- 2.Саидзода Муҳаммад, номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи забонҳои хориҷӣ;
- 3.Бозоров Хушваҳт, номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи фанҳои гуманитарӣ ва методикаи таълими онҳо.

Аз рӯи номинатсияи “Факултети сол-2023” факултетҳои зерин ғолиб доништа шуда, деканҳои онҳо бо диплом ва мукофоти пулӣ (ҳар як нафар) дар ҳаҷми 2500 сомонӣ сарфароз гардонида шуданд:

- 1.Факултети физика ва математика (декани факултет дотсент-Самариддинова З.Н.);
- 2.Филологияи рус (декани факултет дотсент-Шарифзода О.П.).

Аз рӯи номинатсияи “Кафедраи сол-2023” кафедраҳои зерин ғолиб доништа шуда, мудири онҳо бо диплом ва мукофоти пулӣ (ҳар як нафар) дар ҳаҷми 1500 сомонӣ сарфароз гардонида шуданд:

- 1.Кафедраи сиёсатшиносӣ (мудири кафедра дотсент-Пирназаров Эмомназар);
- 2.Кафедраи журналистика (мудири кафедра муаллими калон-Алишер Абдулмачид).

Аз рӯи номинатсияи “Муаллими сол-2023” устодони зерин ғолиб доништа шуда, бо диплом ва мукофоти пулӣ (ҳар як нафар) дар ҳаҷми 1000 сомонӣ сарфароз гардонида шуданд:

- 1.Исмоилова Муборак Кенчаевна, номзади илмҳои педагогӣ, муаллими калон;
- 2.Сафарова Муборак Бобохоновна, муаллими калон;
- 3.Шарипов Анвар Абдурасулович, номзади илмҳои педагогӣ, дотсент;
- 4.Фирдавси Холмуҳаммад, муаллими калон.

Аз рӯи номинатсияи “Қуратори сол-2023” устодони зерин ғолиб доништа шуда, бо диплом ва мукофоти пулӣ (ҳар як нафар) дар ҳаҷми 1000 сомонӣ сарфароз гардонида шуданд:

- 1.Мирсаидов Муҳаммаднаим Негматович, номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент;
- 2.Шоҳсанам Ризо, муаллими калон;
- 3.Яқубзода Фируз Нурмат, номзади илмҳои сиёсӣ, муаллими калон.

Аз рӯи номинатсияи “Маҳфили сол-2023” маҳфилҳои зерин ғолиб доништа шуда, роҳбарони онҳо бо диплом ва мукофоти пулӣ (ҳар як нафар) дар ҳаҷми 1000 сомонӣ сарфароз гардонида шуданд:

- 1.Маҳфили “Забони англисӣ-қулфқушон ҳама дарҳо”-и кафедраи методикаи таълими забонҳои хориҷӣ (роҳбари маҳфил: Ёкубов Д.);
- 2.Маҳфили “Менечерони ҷавон”-и кафедраи менеҷмент ва маркетинг (роҳбари маҳфил: Содикзода З.С.);
- 3.Маҳфили “Русское слово”-и кафедраи умумидонишгоҳии забони русӣ (роҳбари маҳфил: Эргашева Ш.Г.).

Аз рӯи номинатсияи “Донишҷӯи сол-2023” донишҷӯёни зерин ғолиб доништа шуда, бо диплом ва мукофоти пулӣ (ҳар як нафар) дар ҳаҷми 5 стипендияи муқаррарӣ сарфароз гардонида шуданд:

- 1.Расулзода Абдулбосит Абдулмахсум, донишҷӯи курси 3-юми факултети таърих, ҳуқуқ ва муносибатҳои байналмилалӣ;
- 2.Мирзода Насиба, донишҷӯи курси 3-юми факултети иқтисод ва идора;
- 3.Тошматов Умарҷон Фарҳодович, донишҷӯи курси 3-юми факултети филологияи тоҷик ва журналистика;
- 4.Сафарзода Сирочиддин, донишҷӯи курси 4-уми факултети филологияи хориҷӣ.

Аз рӯи номинатсияи “Варзишгари сол-2023” донишҷӯёни зерин ғолиб доништа шуда, бо диплом ва мукофоти пулӣ (ҳар як нафар) дар ҳаҷми 5 стипендияи муқаррарӣ сарфароз гардонида шуданд:

- 1.Ҳаким Анушервон Зафар, донишҷӯи курси 1-уми факултети молиявино иқтисодӣ;
- 2.Қурбонов Асламҷон Сулаймоншоевич, донишҷӯи курси 1-уми факултети тарбияи ҷисмонӣ ва ОДХ;
- 3.Нозимова Малика Чумахоновна, донишҷӯи курси 4-уми факултети омӯзгорӣ ва фарҳанг.

Аз рӯи номинатсияи “Бехтарин хучраи хобгоҳ дар соли 2023” хучраи 110 доништа шуда, истиқоматкунандагони он бо диплом ва мукофоти пулӣ (ҳар як нафар) дар ҳаҷми 2 стипендияи муқаррарӣ сарфароз гардонида шуданд:

- 1.Миршарафиддинова Соро, донишҷӯи курси 2-юми факултети филологияи хориҷӣ.
- 2.Аюбова Дилангез, донишҷӯи курси 1-уми факултети химия ва биология;
- 3.Бекмамадова Фотима, донишҷӯи курси 1-уми факултети физика ва математика;
- 4.Қаландарбекова Моҳибӣ, донишҷӯи курси 4-уми факултети омӯзгорӣ ва фарҳанг.

Зимнан дар радиои ҷамъабасти озмунҳои мазкур ғолибони мусобикаҳои варзишии футболӣ ҳурд ва волейбол миёни кормандону омӯзгорони донишгоҳ қадршиносӣ гардиданд. Ҳамчунин як гурӯҳ устодону кормандони донишгоҳ ҷиҳати фаъолияти назаррас дар таълиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи илму маориф, тарбияву омодагии мутахассисони ҷавон ва иштироки фаълони дар ҳаёти ҷамъиятӣ бо Сипосномаи ректори донишгоҳ қадршиносӣ гардиданд.

ҲУҚУҚ ВА ОЗОДИҲОИ ИНСОН АРЗИШИ ОЛӢ ДОРАД

Ҳуқуқи инсон дар шакли назарияҳо ташаккул ёфта, ҳамчун объекти бевоситаи танзими ҳуқуқӣ баромад мекунад. Дар масири таърих инсон баҳри ноил гаштан ба ҳуқуқҳое, ки ба ӯ зиндагии шоиста ва озодиро таъмин менамоянд, муборизаҳо бурда, ҷонбозиҳо кардааст. Дар сатҳи давлатӣ ҳуҷҷатҳои махсус оид ба ҳуқуқи инсон таҳия ва қабул карда шуданд. Ҳуқуқи инсон ҳамчун ҳуқуқи озодиҳои фитрӣ, ки онро давлат кафолат медиҳад, ба расмӣ шинохта мешавад. Эъломияҳо, конституцияҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ қабул карда шуданд, ки ҳуқуқи инсонро мустақкам карда, баҳри таъмини онҳо кафолатҳои зарурӣ муҳайё намуданд. Ётироф, риоя ва ҳифзи ҳуқуқи инсон бар дӯши давлат мебошад. Аз ин рӯ, Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Конституцияи худ инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои ӯро арзиши олии ётироф намуд. Воқеияти ин гуфтаҳо-ро Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо дарки инсондӯстӣ дар Паём чунин ифода намудаанд: «рушди сармояи инсонӣ омили калидии баланд бардошта-

ни сатҳу сифат ва самаранокии соҳаҳои иҷтимоӣ, махсусан, маорифу тандурустӣ, илму инноватсия, иҷтимоӣ, фаъолияти самараноки муассисаҳои илмӣ мебошад». Дар ҷаҳонҷӯбаи ин раванд дар сатҳи байналмилалӣ ва миллий эъломияҳо, барномаҳо, стратегияҳо, консепсияҳо, конституцияҳо, қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ қабул гардиданд, ки онҳо боиси тақмили робитаи давлат ва шахс гардиданд.

Таҳдиду хатарҳои ҷаҳонӣ (терроризми байналмилалӣ, гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир, офатҳои табиӣ ва дигар) саъю кӯшиши ҳамаи давлатҳо-ро тақозо дорад. Дар даҳсолаҳои охир фаъолияти муштараки давлатҳо, ташкилотҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ дар соҳаи тағйири иқлими сайёра, таъмини амнияти озуқаворӣ, дастрасӣ ба оби тоза, пешгирии гуруснагӣ ва ғайра вуҷуд меёбад. Аз ҳалли ин ва дигар мушкилоти ҷаҳонӣ ва минтақавӣ таъмини ҳуқуқи инсон вобастагӣ дорад.

Иқтисодӣ молиявӣ ва иқтисодии давлати миллӣ, захираҳои энергетикӣ, ашёи хом ва ғайра, сатҳи некуаҳолии аҳоли дар шароити таҳдидҳо ва ха-

тарҳои ҷаҳонӣ, ҳамчунин, сатҳи ҳалли мушкилоти ҷаҳонӣ башариат ба робитаи давлат ва шахс таъсири бевосита мерасонанд. Вусъати бархӯрди манфиатҳои сиёсӣ, фарҳангӣ, динӣ, зарурати ҳимояи арзишҳои ахлоқиву маънавӣ ва фарҳанги миллий дар шароити таъсири манфии фарҳанги бегона боиси афзоиши муқобилияти ҳуқуқи инсон, ки ҳилофи фарҳанги миллий мебошанд, мегардад.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ишора карданд, ки «Дар раванди бунёди ҷомеаи пешрафта ва адолатпарвар масъалаи ташаккули маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон нақши калидӣ дорад». Дар марҳилаҳои гуногуни инкишофи таърихӣ заминаҳои мафкуравӣ, равонӣ, назариявӣ ва фарҳангӣ тамаддуни робитаи давлат ва шахс ташаккулу тақмил ёфтаанд. Онҳо бо заминаҳои ҳуқуқӣ омехта шуда буданд. Таҳлили заминаҳои фарҳангӣ тамаддуни робитаи давлат ва шахс барои дарки мазмун ва шакли ҳуқуқии он аҳамияти илмӣ, амалӣ ва фарҳангӣ дорад. Айни замон таҳқиқи

назарияҳои ҳуқуқи инсон барои таҳлили моҳияти гуманитарии робитаи давлат ва шахс аҳамият дорад. Мазмуни робитаи давлат ва шахсро дар хошияи сиёсати ҳуқуқӣ дар соҳаи ҳуқуқи инсон, дар заминаи таҳқиқоти ҳаматарафаи сарчашмаҳои ҳуқуқӣ, назарияҳои гуногуни ҳуқуқи инсон, шароити таърихӣ, фарҳангӣ ва тамаддуни инкишофи ҳуқуқи инсон муайян намудан мумкин аст. Дар марҳилаҳои пештараи инкишофи таърихӣ бо дарназардошти омехта будани соҳаҳои гуногуни дониш инсонӣ паҳлӯҳои гуногуни назарияи ҳуқуқи инсон ҷузъи фалсафа, этика ва илмҳои компютерӣ буданд.

Ҷаҳназаров Толибҷон, н.и.н.,
муаллими калони кафедраи
методикаи таълими информатика

ИНКИШОФИ ЯХБАНДӢ ВА РЕҶАӢ ТАҲАВВУЛИ ПИРЯХҲОИ ҶУДОГОНАИ КӢХИСТОНИ ЗАРАФШОН ВА ҚАТОРКӢХҲОИ ТУРКИСТОН

Масъалаи мушкилотҳои оби тоза дар ҳаёти халқ яке аз масъалаҳои муҳимтарин мебошад ва бо гузашти рӯзу моҳҳо соҳаи моҳияти бештар пайдо мекунад.

Дар оғози ҳазорсолаи сеюм, ҷомеаи ҷаҳонӣ бо пешрафти беназирӣ илмию техникаӣ ва технология ба муаммо ва мушкилоте рӯ ба рӯ шуд, ки аз ҳалли оқилонаи одилонаи онҳо рушди устувори инсоният дар асри XXI вобаста аст. Таъмини инсоният, яке аз ҳамаи гуна масоили мубрами ҷаҳонӣ ба шумор меравад. Оби миеӣ неъматҳои табиат мақоми асосӣ дорад. Он омили тансиҳати ва зиндагии бофароғати халқҳо, сарсабзӣ ва шукуфоии кишварҳо мебошад. Дунёи мутамаддин шохиди он аст, ки аз нарасидани об дар бисёр китҳои олам заминро марзҳои обод хароб мешаванд, нарасидани оби ошомиданӣ боиси сар задани бемориҳои хатарнок ва ҳалокати одамон мегардад. Аз ин рӯ, истифодаи оқилонаи об, ҳифзи манбаҳои он, пешгирии муносибат ва фаъолияти норавои инсон нисбати ин неъмат бебаҳои табиат, имрӯз дар радиҳои масъалаҳои таъмини ҳаёти инсоният қарор гирифта, таваҷҷуҳи хоса ва андешидани тадбири чораҷӯҳои зарурӣ талаб менамояд. Бесабаб нест, ки Асосгузори сулҳу Ваҳдати Миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо дарки олии масъулият аз имрӯзу фардои кишвари мо ва сайри мамлакатҳои дунё, тавасути суханронии хеш аз баландтарин минбарҳои олам пайвасти диққати ҳамагонро ба аҳамият ва зарурати ҳалли ин масъалаи глобалии ҷаҳонӣ ҷалб карданд. Мо, тоҷикистониён, аз он ифтихор дорем, ки ҷомеаи ҷаҳонӣ тавассути бонуфуттарин ташкилоти худ Созмони Миллалӣ Муттаҳид ташаббуси сарвари кишвари моро дар хусуси соли оби тоза эълон кардани соли 2003 яқдилона пазируфт ва ҷиҳати ҳалли масъалаи об дар микёси ҷаҳон маҷмуи тадбирҳои мушаххасро ба роҳ монд. Далели равшани ин иқдом форуми байналмилалӣ доир ба масъалаи об дар шаҳри Киотаи давлати Ҷопон буд, ки ба он ҳайати намоёндогони Тоҷикистон бо сарвари Ҷаноби Олӣ Эмомалӣ Раҳмон махсус даъват шуда буданд ва дар он пешниҳоди дигари Пешвои миллат дастгирӣ ёфт, ки он пешниҳод дар мавриди аз соли 2005 то соли 2015 эълон шудани даҳсолаи оби тоза ва ба фонди наҷоти баҳри Арал додани мақоми муассисаи Созмони Миллалӣ Муттаҳид буд.

Ҳамзамон бояд қайд намоем, ки Конфронси Созмони Миллалӣ Муттаҳид оид ба шарҳи фароғии миёнамуҳлати ҳадафҳои Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028», ки бо ҳамраиси Ҷумҳурии Тоҷикистон ва подшоҳии Нидерланд аз 22 то 24 март соли 2023 дар шаҳри Нью-Йорк доир гардид, ҳамоиши таъри-

ҳие унвон шуд, ки амалҳои муштараки ва ҳамроҳии кишварҳои сайёра дар ҳалли мушкилоти вобаста ба обу иқлим тақвият мебахшад. Ин ҳамоиши сатҳи ҷаҳонӣ, ки амалан дар доираи татбиқи ташаббусҳои байналмилалӣ Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон сурат гирифт бори дигар дурустии сиёсати башардӯстонаи Сарвари давлати тоҷикон ва мавқеъгирии хайрхоҳонаи кишвари соҳибистиклоли мо дар амри расидан ба саодату ҳамабастагии мардуми олам аз ташаббусҳои башардӯстонаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамчун сиёсатмадори хайрхоҳ ва пешвои об дар ҷаҳон тасдиқ гардид.

Тоҷикистон бинобар сабаби мавқеи ҷуғрофӣ хоси худ ҳамаи кишварҳои Осиёи Марказиро ҳамчун кишвари болооб ҷалб менамояд. Аз ин лиҳоз, истифода ва идоракунии об дар Тоҷикистон барои минтақаҳои Осиёи марказӣ

аз аҳамият берун нест ва он зарурияти махсуси идоракунии ҳавзаи дарёи фаромарзиро таъкид мекунад. Мушкилоти мазкур бо таъсири тағйирёбии иқлим бештар эҳсос мегардад.

Ҷумҳурии Тоҷикистон дорои захираҳои бузурги обӣ буда, дар ҷаҳон ҷойи ҳаштумро ишғол менамояд. Захираҳои потенсионалии барқии обии ҷумҳурӣ

ҳазор пирахӣ дарознашон беш аз 1,5 километр ба қайд гирифта шудаанд, ки масоҳати тақрибан 8500 км² баробар бо 6%-и замини Тоҷикистонро ишғол мекунанд. Шонздаҳ пирах ба монанди Федченко ва Грумм-Гржимайло дарозии зиёда аз 16км доранд. Дар соли 2006 ҳаҷми умумӣ об аз пирахҳо 845 км³-ро ташкил медод. Ҳиссаи оби пирахӣ одатан аз 25%-и ҷараёни солони дарёҳо зиёд намешавад, зеро дар фасли зимистон дарёҳо бештар ба оби руизаминӣ ва зеризаминӣ таъмин мегарданд. Ҳисоби миёнаи ҷараёни солони оби дар Тоҷикистон ташаккулёбанда ба 64 км³ баробар аст, ки 62,9 км³-и он ба ҳавзаи Амур-дарё ва 1,1 км³ ба ҳавзаи Сирдарё рост меояд. Омӯхтани захираҳои пирахҳо, инкишофи яхбандӣ ва реҷаи таҳаввули пирахҳои ҷудогона ба ё ҳавзаи дарёҳои алоҳида яке аз вазифаҳои муҳими илми яхшиносии муосир маҳсуб меёбад.

Илм бояд ба захираҳои пирахҳо баҳои объективона диҳад, захираҳои обҳои ошомиданиро саҳеҳ мӯйян намуда, инкишофи таҳаввули минбаъдаи онро пешгӯӣ намояд ва роҳу воситаҳои истифодаи босамари онҳоро нишон диҳад, то ки рушди устувору болоравандаи ба об эҳтиёҷдоштаи хоҷагии халқро таъмин карда тавонад. Аз ин лиҳоз, омӯхтани ҳолати имрӯза ва таҳаввули минбаъдаи пирахҳои Кӯхистони Зарафшон ба аҳамияти калони илмию амалӣ молик мебошад.

Ба кӯхистони Зарафшони ҷанубӣ қаторкӯхҳои Туркистон, қариб тамоми қаторкӯҳи Зарафшон ва шимолии силсилакӯхҳои Ҳисор дохил шуда, 12,6 ҳазор км² масоҳатро фаро мегирад.

Кӯхистони Зарафшон яке аз ноҳияҳои яхистони Осиёи Марказӣ ба ҳисоб меравад. Барои дар ин кӯхистон ҷойгир шудани пирахҳо таърихи тараққиёти геологӣ, хусусиятҳои релефу орографӣ ва унсурҳои иқлим нақши худро гузаштанд.

(давом дорад)

Фарҳуддинов Исуф - дотсенти
кафедраи Ҷаҳонӣ гуманитарӣ
ва методикаи таълими онҳо

527 млрд квт соатро ташкил медиҳад. Аз 115,6 км³ обҳои ҳавзаи баҳри Арал 64 км³-и он аз Ҷумҳурии Тоҷикистон сарчашма мегирад ва айни замон 12,52 % ё ин ки ҳамагӣ 14,58 км³ аз ҳаҷми умумии он барои манфиатҳои кишварамон истифода мешавад.

Ба ҳисоби миёна боришоти солони 760мм-ро ташкил медиҳад, ки дар сар то сари Тоҷикистон нобаробар тақсим мешавад. Боришоти камтар аз 400мм тақрибан дар 40%-и кишвар, махсусан дар Вилояти Мухтори кӯхистони Бадахшон ташкил ёфта, то ба 1500мм атрофи мавзеи пирахӣ Федченко дар минтақаи марказии кӯхистон ва ҳавзаи дарёи онҳо мерасад. Дар маҷмӯъ ҳаҷми солони боришот 98,6 км³ обиро ташкил медиҳад.

Минтақаҳои кӯхистон, ки 93% кишварро фаро мегиранд, аз ҷараёни оби пирахҳои обшуда ва боришоти солони баҳра мегирад. Дар кишвар айни замон беш аз 13 ҳазор пирахҳо мавҷуд мебошанд, ки аз ин миқдор зиёда аз як

МОЛОДЁЖЬ И ТЕРРОРИЗМ

Проблема терроризма как формы социального насилия занимает одно из ведущих мест по степени своей важности для каждого человека и человечества в целом, что и определяет актуальность изучения данной темы. Особенно важно понимание данной проблемы молодежью, поскольку информированность является своего рода защитой от идеологии экстремизма. Каждому гражданину необходимо знать, что такое терроризм, как распознать террористическую опасность и действовать в экстремальной обстановке. Необходимо изучать и анализировать отношение к терроризму, уровень понимания сущности данного явления молодежью.

Итак, терроризм - это незаконное преднамеренное использование физического и психического насилия или угроза такого насилия со стороны террористических организаций с политическими целями, объектами которого являются гражданские лица или имущество. Из приведенных определений можно выделить три основных признака терроризма:

- применение или угроза применения насилия;
- его политическая мотивация;
- неопределенный круг непосредственных объектов террористического акта, то есть применение насилия в отношении неопределенного круга лиц ради удовлетворения политического (экономического, социального) требования.

Таким образом, о терроризме можно говорить тогда, когда смыслом поступка является устрашение, наведение ужаса. Это основная черта терроризма.

МНЕНИЕ МОЛОДЕЖИ О ТЕРРОРИЗМЕ

Какое место в структуре жизненных проблем в молодежной среде занимает терроризм? Только 37% опрошенных респондентов задумываются о проблеме терроризма. При этом у молодых людей старше 25 лет отмечается высокая заинтересованность в безопасности государства и населения, так как они, вероятно, задумываются о будущем семьи, детей и следующих поколений.

Вместе с тем, молодые люди ощущают возрастание уровня террористической угрозы (45%), что, на наш взгляд, связано с информационной политикой государства. В связи с тем, что на сегодняшний день возросло количество террористических актов в мире, молодежь опасается угрозы возникновения терроризма и в нашей стране. Однако количество респондентов, всерьез обеспокоенных проблемой терроризма в РФ, по-прежнему невелико, а треть опрошенных и вовсе стараются не думать об этом, так как считают, что их это лично не коснется. Отношение молодежи к терроризму явно детерминировано возрастом - чем старше молодой человек, тем отчетливее он понимает, что в современном мире вероятность стать жертвой такого преступления довольно высока.

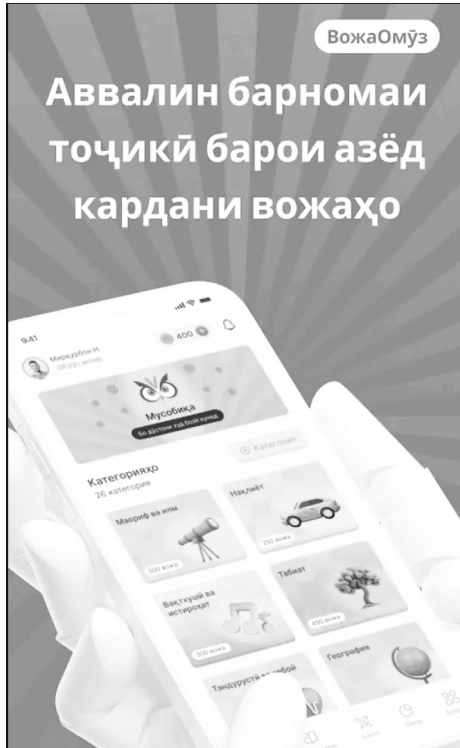
ВОСПРИЯТИЕ ТЕРРОРИЗМА КАК ЛИЧНОСТНОЙ УГРОЗЫ

Сегодня часто и повсюду обсуждается террористическая угроза, и, тем не менее, в мире, который в большей мере представляет собой знаковую, виртуальную реальность, реальные смерть, разрушения, страдания мирного населения воспринимаются как кино. Возможно, это и является основной причиной такого отстраненного отношения к жертвам терактов.

Джабборов Бобомурод-ассистент
общеуниверситетской кафедры
русского языка

“VozhaOmuz”- РОҲНАМОИ МУНОСИБ БАРОИ ОМУҶИШИ ЗАБОНИ АНГЛИСӢ

–Тавре медонед, ҳар барномаи рӯйи кор овардаи барномасозон махсусият ва вижагиҳои хосро доро буда, маҳз ҳамин махсусият ва имконоти он диққати истифодабарандагонро ҷалб менамояд. Мегуфтед, ки барномаи “ВожаОмӯз” дорои кадом хусусият ва имконоти ҷолиб мебошад?

–Барномаи “ВожаОмӯз” хусусиятҳои ҷолиб дорад, ки яке аз онҳо ин бо забони тоҷикӣ таҳия шуданаш мебошад. Дар барнома зиёда аз 8000 калима бо садо, акс ва тарҷумай тоҷикӣ ва забони англисӣ ва шакли таллафузи калимаҳо ҷой дода шудааст. Ҳамчунин барнома мо дар худ 10 адад тренажор дорад, ки бо усулҳои гуногун аз истифодабаранда онд ба калимаҳои ҷойдошта суол мекунад, ки бо ин роҳ онҳо метавонанд калимаҳои аз худ кардаи худро дар барнома тақрор намуда, онро ҳуб дар хотир нигоҳ дошта тавонанд. Илова бар ин дар барномаи “ВожаОмӯз” блоги тоҷикӣ, видеодарсҳои тоҷикӣ, курсҳои онлайнӣ забони тоҷикӣ ва китоби тоҷикӣ, ки дорои 1001 калимаи зарурӣ барои омӯхтани забони англисӣ аст, ҷой дода шудааст.

–Пешрафти илму техника фазои мусоидро ҷиҳати дастрасӣ ба васоити гуногуни техникӣ ва барномаҳои гуногуни омӯзишӣ ва таълимӣ тамоми соҳаҳои фароҳам сохтааст. Дар ин миён дар торнамои интернет барномаҳои зиёде барои омӯхтани забонҳо вуҷуд дорад. Меҳроҳем бидонем, ки бартариқи барномаи Шумо дар чист?

–Барномаҳои омӯзиши забони хориҷӣ, хосатан ба забони тоҷикӣ дар интернет кам ҷойгир буда, қисми зиёди ҷунин барнома

маҳоро барномаҳои фарҳангӣ ва ё барномаи луғат ташкил медиҳад, бо истисно барномаҳои хориҷӣ. Ин барномаҳо барои бархе аз забонмӯзони мо дар омӯхтани забони англисӣ мушқилӣ эҷод менамояд, зеро онҳо забонҳои барномаҳоро намендонанд ва ин боиси мушкилини онҳо мегардад.

Аммо барномаи “ВожаОмӯз”, тавре гуфтем бо забони тоҷикӣ, инчунин ин барнома дар дохили худ имконоти зиёд дорад, яъне ҳар як нафар бо интиҳоби яке аз навъҳои хизматрасонии барнома, масалан бо дӯстони худ ба воситаи барнома метавонад, ки мусобиқаҳои сатҳи дониستاني забонро ташкил намояд. Ин махсусият то ҳол дар ягон барномаи омӯзишӣ дида намешавад ва ин имкон танҳо ба хонандаи барномаи “ВожаОмӯз” дастрас аст ва ин хусусият дар кӯтоҳтарин муддат дар барнома ғаёл мегардад.

–Тавре оғаҳем, ҳар барномаи пешниҳодгардида, хоҳ барои бозӣ бошад ва ё таълимӣ, бо гузашти вақт ва марҳилаи кӯтоҳ мавриди қорҳои тақмили ва воридсозии навгонҳои мегардад. Мегуфтед, ки барномаи “ВожаОмӯз” пурра ба охир расидааст ё минбаъд низ аз ҳар ҷиҳат мукамалтар мегардад?

–Барои бехтар намудани сифати кори барнома мо кӯшиш дорем, ки марҳила ба марҳила дар барнома имконоти нав, аз қабилӣ тренажорони нав ва категорияҳои нави ибораҳои забони англисиро ворид намоем. Мо ба нақша гирифтаем, ки дар барнома видео дарсҳои омӯзишӣ, функсияи грамматикаро илова намоем то ҳар як забонмӯз дар баробари аз худ кардани калимаҳо ҳамчунин грамматикаро низ аз худ намояд. Шумораи калимаҳои омӯзиши низ зиёд карда мешавад ва ҳамаи ин дар арафаи омодашавӣ қарор дорад, ки гурӯҳи барномасозони мо қорро аллакай шуруъ намуданд.

–Хонандаи азиз, бояд қайд намуд, ки барномаи “ВожаОмӯз” дар муддати хеле кӯтоҳ зиёда аз 5000 истифодабаранда дорад. Барномаи мазкур якумин барномаи омӯзишӣ бо забони тоҷикӣ дар кишвари рамон ба ҳисоб меравад. Хусусиятҳои мавҷудии барномаро ба инобат гирифта, қорбарии онро бо боварии қомил ба ҳар як забонмӯз тавсия медиҳем. Умедворем ҳар як фарди ҷомеаи мо бо истифода аз имконоти мусоиди барнома барои ҳеш муҳити созороро барои омӯзиши забони англисӣ дармеёбад.

Дар охир ба Шумо ва ҳамроҳонатон барору муваффақиятҳо таманно намуда, умед ба он мебардем, ки дар таҳияву омодасозии барномаҳои мусоидаткунанда ба ҷомеа ҷиҳати омӯзиши забонҳои хориҷӣ тадбирҳои навро роҳандозӣ менамояд. Ташаккур барои сӯҳбат.

–Саломат бошед.

Мусоҳиб - Муноси Маҳмадӣ
хабарнигори рӯзномаи
“Анвори дониш”

–Тоирзода Саъдӣ, ҳар нафар дар иҷрои дилхоҳ қор ва амалӣ намудани аҳдоф мақсадеро дар пеш дорад. Мақсад аз таҳияи барномаи “ВожаОмӯз”, он ҳам бо забони тоҷикӣ, дар чист?

–Мақсади асосии таҳияи барномаи “ВожаОмӯз” ин зиёд намудани маводи таълимӣ, алаҳхусус бо забони тоҷикӣ, барои омӯхтани забони англисӣ мебошад. Зеро дар интернет барномаҳо, ки сирфан тоҷикӣ бошанд ва барои омӯзиши забони англисӣ равона гардида бошанд, хеле каманд ва ё, умуман, ба назар намерасад. Аз ин лиҳоз мо барномаи “ВожаОмӯз”-ро маҳз ба забони тоҷикӣ, бо номи тоҷикӣ ҳамчун барномаи ватанӣ, бо фарогирии маълумоти мукамалтари маводи таълимии тоҷикӣ барои омӯхтани забони англисӣ таҳия намудем.

Барномаи “ВожаОмӯз” бо кумаки барномасозони тоҷик омода шуда, имконияти онро фароҳам меорад, ки ҳар нафари хоҳишманди омӯзиши забони англисӣ, метавонад пурра бо забони тоҷикӣ, бо роҳи мувофиқи маслиҳатҳои муфид дар наздиктарин муҳлат забони англисиро омӯзад. Яъне ин барнома роҳнамо ва маводи хубе барои омӯзиши забони англисӣ бо забони тоҷикӣ.

НАҚШИ НУРИҲОИ ОРГАНИКӢ ВА МАЪДАНИ ДАР РАВАНДИ ҲОСИЛҲЕЗ НАМУДАНИ ЗАМИНҲОИ КИШТ

Дар киштзорҳои ҳокашон аз моддаҳои ғизоӣ камбағал ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ ниҳоят кам аст. Барои баланд бардоштани ҳосилнокии ҷунин заминҳо ба ҳок нуриҳои гуногунеро, ки норасоашон назаррас аст, мепоянд. Нуриҳо ду хел мешаванд: нуриҳои органикӣ ва маъданӣ.

Нуриҳои органикӣ (аз калимаи организм) моддаҳои мебошанд, ки дар натиҷаи ғайолияти ҳаётии рустаниҳо ва ҳайвонот, инчунин дар натиҷаи пусиши бокимондаҳои нобудшудаи онҳо ба вучуд меоянд. Ҷунончи, торф, порухок, пору, саргини парандагон ва ғайраҳо дар таркибашон тамоми моддаҳои ғизоии ба рустани заруриро доранд. Ин моддаҳои органикӣ танҳо пас аз он ки бо таъсири микроорганизмҳо пусида ба моддаҳои маъданӣ табдил меёбанд, барои рустани ҳамчун ғизо хизмат мекунад. Ин нуриҳо ғайолияти ҳаётии микроорганизмҳои дар ҳок зинадикунамандаро тезонда, таркибу сохтори ҳокро беҳ мегардонанд. Яке аз нуриҳои маъмултарини органикӣ – пору мебошад. Дар пору моддаҳои мавҷуданд, ки дар таркибашон нитроген, фосфор ва калий барин элементҳои барои ҳаёти рустаниҳо зарурбударо доранд. Вале рустаниҳо ин моддаҳои даркорино факат пас аз пусидани пору гирифта

метавонанд. Бинобар он деҳқонон поруро тирамоҳ ба замин меандозанд, то ки то фасли баҳор вай ба порухок табдил ёбад.

Нуриҳои маъданӣро асосан дар заводи химиявӣ истеҳсол мекунад. Вобаста ба он, ки дар таркиби нурии маъданӣ кадом элемент асосӣ аст, онҳоро ба нуриҳои нитрогендор, фосфордор ва калийдор ҷудо мекунад. Аз нуриҳои нитрогендор – карбамид, сулфат аммоний ва селитра, аз нурии фосфордор – суперфосфат ва аз калийдор – хлориди калий, нитрати калий бештар маъмуланд. Нуриҳои нитрогендор ва калийдор назар ба дигар нуриҳо дар об бехтар ҳал мешаванд. Бинобар он онҳоро дар фасли баҳор пеш аз кишти зироатҳо ба замин меандозанд. Нитроген сабзиши появу баргҳоро метезонад, калий бошад ба сабзишу инкишофи реша, лӯндаҳо ва пиёзаҳо мусоидат мекунад.

Нуриҳои фосфордор суғат ҳал мешаванд. Бинобар ин онҳоро дар фасли тирамоҳ бо пору якҷоя ба замин меандозанд. Нуриҳои фосфордор пухтарасии меваҳоро метезонанд. Инчунин, нуриҳои фосфордору калийдор тобоварии рустаниҳоро ба хуноқӣ зиёд мекунад. Нуриҳои маъданӣ дар шакли ҳока ё донча-донча (ғуруша) истифода бурда мешаванд. Самаранокии нуриҳои ғуруша

зиёд аст, зеро онҳо дар ҳок давомнок нигоҳ дошта мешаванд.

Дар шакли моеъ андохтани нуриҳо дар давраи нашруномаи рустаниҳо ғизоидиҳии иловагӣ номида мешавад. Дар вақти ғизоидиҳии моеъ ба нури об ҳамроҳ мекунад. Масалан, порубо, саргиноб ва ғайраҳо. Ба рустани додани ғизои иловагӣ баъди боридаи борон ё вақти сернам будани замин ба мақсад мувофиқ аст. Инчунин нуриро аз рӯйи меъёри муқарраршуда андохтан шарт аст. Нурии барзиёд метавонад ба нашруномаи рустаниҳо зарар расонад. Агар нуриро сари вақт ва аз рӯйи қоидаи муқарраршуда андозем, ҳосили зироатҳои кишоварзӣ фаровон хоҳад шуд. Имрӯзо дар соҳаҳои кишоварзӣ барои руғидани якҷанд ҳосил аз як китъаи замин кишоварзонро лозим меояд, ки технологияи дурусти истифодабарии нуриҳои органикӣ ва маъданӣро ба роҳ монда, сабади истеъмолии аҳолиро бо меваҳои сабзавоти тару тоза ба пуррагӣ таъмин намоем.

Бозорзода Зиёвуддин - донишҷӯи
курси дуҷуми факултети химия ва
биологияи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

ТАҶЛИЛИ БОШУКЌҲИ РЌЗИ МОДАР ДАР ДОНИШГОҲ

Таърихи 6-уми март соли 2024 дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ чорабинии бошукӯҳи фарҳангӣ - фароғатӣ бахшида ба Рӯзи Модар таҳти унвони “ЗИНДАГӢ АЗ МОДАР САРЧАШМА МЕГИ-РАД” баргузор гардид.

Дар чорабинӣ роҳбарияти Донишгоҳ, занону бонувони фаъоли шаҳр, омӯзгорону кормандон ва донишҷӯён иштирок намуданд.

Ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Раҳмон Дилшод Сафарбек зимни ироаи

сухани ифтитоҳӣ модарон, бонувон, омӯзгорону кормандон ва донишҷӯёни донишгоҳро ба муносибати фарорасти иди меҳру вафо, покиву садоқат ба зан-модар 8-уми март- Рӯзи Модар, ки дар оғози фасли зебои баҳор ва эҳён табиат таҷлил мегардад, самимона табрик гуфта, ба ҳозирин ва кулли зан-модари тоҷик саломативу хушбахтӣ ва хонабодиву сарбаландӣ орзу намуданд.

Ҳамчунин зимни баромад иброд намуданд, ки дар сатҳи давлатӣ таҷлил гардидани чашни модарону бонувони соҳибхатирони тоҷик, ки қалби поки онҳо ҳамеша барои орому осуда ва по-

яндаву устувор нигоҳ доштани оила, чомеа ва давлат метапад ва сиришти онҳо аз покиву зебӣ, рисолати зиндагисозӣ ва эҳсоси гарму чонбахш офарида шудааст, нишонаи арҷгузорӣ ба олиҳаест, ки бо дастони пурмехри худ ниҳоли ишқу муҳаббат, меҳру садоқат, илму маърифатро парвариш мекунад ва тамоми ҳастии худро барои офариниши ҳаёти инсон ва рушду камолоти башар сарф менамояд.

Дар идомаи чорабинӣ муовини раиси шаҳри Кӯлоб-Даминзода Арафамов, шоираи маҳбуб-Ҳосият Вализода ва чанде аз бонувони фаъоли шаҳр ба суҳан баромада кулли иштирокчиён ва занону бонувонро ба Рӯзи Модар табрику шодбош гуфта, ба онҳо саломативу сарбаландӣ ва фатҳи куллаҳои баланди қорҳои бунёдиву созандагиро таманно намуданд.

Зимнан бо ибтикори раёсати Донишгоҳ як гурӯҳ омӯзгорон, кормандон ва донишҷӯёни донишгоҳ барои саҳми назоаррас дар татбиқи сиёсати давлатӣ дар

соҳаи илму маориф, тарғибу ташвиқи арзишҳои миллӣ фарҳангӣ, фаъолияти пурмахсули омӯзгорӣ, тарбияи насли худогоҳу ватандӯст, оморасозии мутахассисони соҳибкасбу рақобатпазир, иштироки фаъолони дар ҳаёти ҷамъият бахшида ба Рӯзи Модар бо «Сипоснома»-и ректори Донишгоҳ сарфароз гардонид шуданд.

Барномаи бошукӯҳи фарҳангӣ-фароғатии ансамбли “Наво”-и бахши

фарҳанги Донишгоҳ бахшида ба Рӯзи Модар бо фароғирии суруду таронаҳои тараннумгари меҳру муҳаббат, азамату бузургии зан-модар, васфи зебоии ин олиҳаи ҳастӣ ва тараннуми сулҳу дӯстӣ зиннатбахши чорабинӣ буд.

Тошматов Умарҷон «Анвори дониш»

ТАҶЛИЛИ РУЗИ МАТБУОТИ ТОҶИК ДАР ДОНИШГОҲ

Санаи 11-уми март соли 2024 дар Донишгоҳи конфронси илмӣ-назариявӣ бахшида ба “Рӯзи матбуоти тоҷик” таҳти унвони “Матбуоти минтақавӣ ва марҳилаҳои рушди он” баргузор гардид.

Дар конфронс ректори донишгоҳ, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Раҳмон Дилшод Сафарбек, муовини ректор, собиқадорони матбуот ва инчунин рӯзноманигороне, ки дар минтақаи Кӯлоб фаъолият мекунанд, иштирок доштанд.

Сараввал, ректори донишгоҳ суҳанронӣ намуда, рӯзноманигорон, кормандони воситаҳои ахбори омма, устодон, донишҷӯён-рӯзноманигорони ояндаро ба Рӯзи матбуоти тоҷик

табрику таҳният гуфта, барояшон қомеъҳои эҷодӣ ва рӯзгори хуш осуда таманно намуданд. Таъкид доштанд, ки ҳамасола дар саросари кишвари азизамон 11-уми март ҳамчун Рӯзи матбуоти тоҷик қайд карда мешавад. 112 сол муқаддам дар ин рӯз нахустин шумораи рӯзномаи тоҷикӣ «Бухорои Шариф» ба таъб расидааст, ки рӯйдоди муҳим ва таъсиргузор дар таърихи миллати мо маҳсуб мегардад. Матбуот яке аз рукҳои асосӣ, пураҳамият ва пешбарандаи чомеа ба шумор рафта, имрӯз ҳаётро бидуни воситаҳои ахбори омма тасаввур кардан имконнопазир аст.

Матбуоти тоҷик дар тӯли таърихи мавҷудияташ ҳамеша бозгӯкунандаи вазъи воқеии сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии кишварамон буда, сарчаш-

маи муътамади иттилоъ буди бокӣ мондааст. Матбуот ҳамчун яке аз рукҳои асосӣ, муҳимтарин ва пешбарандаи чомеа бахусус дар даврони Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шарофати фароҳам омадани шароити имкониятҳои озодандешӣ ошкорбаёнӣ мавқеи устувор ишғол намуд. Аз ин ҷост, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон матбуотро чашму гуши халқ ва муҳимтарин рукни чомеаи мардумсолорӣ номидаанд, зикр доштанд, сармуҳаррири ҳафтаворӣ ҷамъиятӣ-сиёсӣ “Пайк” Аҳмади Иброҳим.

Инчунин роҳбари намоияндагии Муассисаи давлатии “Телевизиони Сафина” дар минтақаи Кӯлоб Сафарзода Ширинҷон ва муаллими калони кафедраи журналистика Сафарзода Манучеҳр доир ба роҳҳои тай намудани матбуоти тоҷик ва рушди он маъруза намуданд.

Дар қисмати дигари конфронс ба 6 нафари дигар ҷиҳати фаъолияти пурсамар дар самти рӯзноманигорӣ Шаҳодатномаи узви нави Иттифоқи журналистони Тоҷикистон дода шуд.

Инчунин аз ҷониби Раёсати донишгоҳ ба як қатор собиқадорони матбуот, рӯзноманигорони фаъол барои масъулияти баланди касбӣ, хизмати созанда дар инъикоси дастовардҳои халқу давлат ва ҷимояи манфиатҳои миллӣ, бахшида ба Рӯзи матбуоти тоҷик бо Сипоснома сарфароз гардонид шуданд.

Мунисаи Маҳмабӣ «Анвори дониш»

ШИНОСОИИ ДОВТАЛАБОН БО ИМКОНОТИ ТАЪЛИМИИ ДОНИШГОҲ

12-уми март соли 2024 дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб довтолабон-хонандагон муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бо намоиши дастовардҳои донишгоҳ, омӯзгорон ва донишҷӯён шинос шуда, зимни намоиш ба довтолабон оид ба фаъолияти донишгоҳ ва факултетҳо варақаҳои маълумотиву тарғибӣ пешкаш шуданд.

Роҳбарияти донишгоҳ ба хонандагон гуфт, ки Донишгоҳи давлатии Кӯлоб яке аз муассисаҳои бонуфузи таълимии ҷумҳури дар самти оморасозии мутахассисони соҳаи омӯзгорӣ ба шумор рафта, бахри татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи маориф ва илм, дастуру супоришҳои Президенти Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо роҳнамоии Вазорати маориф ва илм тадбирҳои судманд андешида, барои баланд бардоштани дараҷаи касбияти омӯзгорон, ҳоса омӯзгорони ҷавон, тақвияти зарфияти илмии муассиса, тақмили барномаҳои таълимӣ, тарғибу ташвиқи ғояҳои ваҳдати миллӣ ва дастовардҳои истиқлоли давлатӣ дар байни донишҷӯён иқдоми мушаххас амалӣ намудааст.

Донишгоҳ қабули довтолабонро барои соли таҳсили 2024-2025 дар 10 факултет бо 61 ихтисос эълон менамояд. Донишгоҳ дорои хобгоҳи замонавӣ барои донишҷӯёну омӯзгорон, 8 марказ, аз ҷумла, маркази омӯзиши забонҳои хоричӣ, маркази таълимӣ-машваратии «Дурахшон», табуи нашр, рушди касбият, ихтироъкорони ҷавон, ҳунароҳои мардумӣ, синфхонаҳои муҷахҳаз бо технологияи замонавӣ, китобхонаи барҳаво, китобхонаи электронии пайваст бо интернетӣ баландсуръат, синфхонаҳои лингофонӣ, Парки технологӣ, китбаҳои

таҷрибавию истехсолӣ, озмоишгоҳҳо, маркази касбомӯзӣ, литсей, Коллеҷи омӯзгорӣ, маҷаллаҳои илмӣ, кӯдакитон, боғи фарҳангӣ-фароғатӣ, шаҳраки донишҷӯён, марказҳои хизматрасонии

компютерӣ ва ғайра буда, ба муҳассилин 625 мутахассиси соҳибтаҷриба, профессор ва докторону номзадҳои илм таълим медеҳанд. Донишгоҳ тахсилро дар таълими рӯзона, тахсилоти фосилавӣ ва тахсилоти ғойбона

бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ гузаронида, ҳамчунин барои идомаи тахсил баъди хатми муассисаҳои тахсилоти миёнаи касбӣ, маълумоти дуюм аз ихтисосҳои мавҷуда имконият муҳайё намудааст.

Дар донишгоҳ маҳфилҳои гуногуни илмӣ фаъолият менамоянд, ки донишҷӯён аз онҳо буда, савияи донишашонро сайқал медеҳанд. Онҳо тавассути ин маҳфилҳо дар олимпиадаву озмунҳои ҷумҳуриявӣ иштирок намуда, сазовори ҷойҳои намоён мегарданд.

Дар донишгоҳ шӯбаи тайёркунии ва азнавтэйркунии кадрҳо, шӯбаи магистратура, докторантураи PhD фаъолият менамояд, ки дар омода намудани кадрҳои саҳми беназир дорад. Танҳо соли 2023 аз ҳисоби омӯзгорон-хатмкунандагони донишгоҳ 34 нафар рисолаи номзадӣ дифоъ намуданд.

Дар қисмати охир хонандагон ба роҳбарияти Донишгоҳ саволҳои пешниҳод намуда, ҷавобҳои мушаххас гирифтанд.

Тошматов Умарҷон «Анвори дониш»

ДАСТОВАРДҲО АЗ ОЗМУНИ «НЕРУИ СУХАН»

Таърихи 11 марти соли 2024 дар Кохи фарҳанг ва маркази иттилоотии шаҳри Бохтар ба муносибати Рӯзи матбуоти тоҷик чамъомади тантанавӣ бо иштироки беш аз 150 нафар собиқадорони матбуот ва журналистони ҷаҳони вилояти Хатлон баргузор гардид.

Пас аз намоиши матбуоти даврии вилоят ва мулоқоти муовини раиси вилояти Хатлон Абдусаломзода Анзурат бо намоёндогони воятаҳои ахбори омма ва собиқадорони матбуот натиҷагирӣ озмунӣ вилоятии «Неруи суҳан» барои дарёфти Ҷоизаи раиси вилояти Хатлон дар соли 2023 барои беҳтарин маводи журналистӣ барпо гардид. Гуфта шуд, ки ба кумитаи тадорукоти озмун беш аз 300 маводи журналистӣ пешниҳод гардида буд.

Барои коллективи бисёрҳазорнафараи Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ боиси ифтихор ва шарафмандии бузург аст, ки кормандон ва намоёндогони Донишгоҳ дар маросими тақдими Ҷоизаи раиси вилояти Хатлон «Неруи суҳан» дар соли 2023 барои беҳтарин маводи журналистӣ ба гирифтани ҷойҳои ифтихорӣ сазовор гардида,

байналмилалӣ Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, устои фанҳои таҳассуси рӯзноманигорӣ дар номинатсияи «Рӯзноманигори соҳибмақтаб» ғолиб доништа шуда, бо дипломи дараҷаи 1 ва мукофотпулӣ қадрдонӣ шуд.

2. Сомонаи расмӣ Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ - www.new.kgu.tj дар номинатсияи «Беҳтарин сомонаи интернетии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ» (масъули сомона - Иброҳими Юсуф, корманди маркази матбуот) ғолиби ҷойи аввали номинатсия доништа шуда, ба дипломи дараҷаи 1 ва мукофотпулӣ зафарёб гардид.

3. Рӯзномаи «Анвори дониш»-и Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ дар номинатсияи «Беҳтарин маҷалла ва нашрияи соҳавӣ» (сармуҳаррир Муҳаммадҷони Абдувоҳид) сазовори ҷойи 2-юм доништа шуда, бо дипломи дараҷаи 2 ва мукофотпулӣ шарафёб гардид.

Мунисаи Маҳмарабӣ «Анвори дониш»

ҒОЛИБИЯТ ДАР ОЗМУНИ ҚУМҲУРИЯВӢ

Барои ҳайати бисёрҳазорнафараи Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ боиси ифтихор ва сарафрозист, ки Файзуллоева Фирӯза Мадохировна-дотсент, мудири кафедраи умумидонишгоҳии забони русии Донишгоҳ дар Озмунӣ қумҳуриявӣ беҳтарин мақола бахшида ба эълон гардидаи соли 2023 «Соли забони русӣ ҳамчун забони муоширати байни миллатҳо дар ИДМ» тахти унвони «Нақши Эмомалӣ Раҳмон дар рушди забони русӣ» иштирок намуда, ба гирифтани ҷойи 2-юм сазовор гардида, бо Ифтихорномаи дараҷаи II ва мукофоти пулӣ дар ҳаҷми 3000 сомонӣ шарафёб гардидаанд.

Ёдовар мешавем, ки озмунӣ беҳтарин мақола аз 01.03.2023 то 01.03.2024 бо ташаббуси нашрияи Ҳукумати Қумҳурии Тоҷикистон «Народная газета» дар якҷоягӣ бо Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода гузаронида шуд.

Гуфта мешавад, ки дар озмунӣ намоёндогони тамоми кишрҳои ҷомеа, аз ҷумла рӯзноманигорони расонаҳои давлатӣ ва хусусӣ, устодони донишгоҳҳо, мутахассисон ва кормандони ниҳодҳои давлатӣ, донишҷӯёни макотиби олии

Тоҷикистон ва ҳамчунин сокинони оддӣ кишвар ширкат доштанд.

Тибқи маълумоти масъулини баргузори озмун дар ин муддат, дар саҳифаҳои «Народная газета», дар маҷмӯъ, беш аз 100 маводи публицистии жанр-

ҳои гуногун рӯйи ҷоп омада, 35-тои он ҷиҳати иштирок ба озмун пешниҳод шудаанд.

Ҳамчунин ҳайати таҳририяи озмунӣ маҷмӯаи маводи журналистиро ба номи «Нақши Эмомалӣ Раҳмон дар рушди забони русӣ» ба нашр расонидаанд.

Раёсат ва ҳайати устодону омӯзгорони Донишгоҳ ин дастовардро ба муаллим табрику шодбош гуфта, ба онҳо дар пешбурди фаъолияти минбаъдашон барору комёбиҳои беназир таманно менамоянд.

Муҳаммадҷони А. «Анвори дониш»

ҲИМОЯИ РИСОЛАИ ДОКТОРӢ

27.03.2024 дар Шурои муштаракӣ диссертатсионӣ Академияи таҳсилоти Тоҷикистон ва Донишгоҳи миллии Тоҷикистон муовини ректор оид ба қорҳои тарбия, дотсент САФАРЗОДА МУНИР ВАТАН дар мавзӯи «Назария ва амалияи андрагогика дар низоми тақмили таҳассуси кадрҳои педагогӣ дар шароити нави Қумҳурии Тоҷикистон» диссертатсияи худро барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01-«Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот» (мушовири илмӣ доктори илмҳои филологӣ, профессор, Корманди шоистаи Тоҷикистон ҚУМЪАХОН АЛИМӢ) муваффақона дифоъ намуд.

Раёсати Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ дотсент Сафарзода Мунир Ватан ва мушовири илмӣ - профессор Қумъахон Алимиро бо ин дастовард табрику таҳният гуфта, ба онҳо саломатӣ ва дар пешбурди қорҳои минбаъдашон комёбиҳои беназир таманно менамояд.

ҲИМОЯИ РИСОЛАИ НОМЗАДӢ

Санаи 13-уми марти соли 2024 муаллими калони кафедраи адабиёти тоҷикӣ Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ Мирзоева Маҳтовбӣ Мустафоевна рисолаи номзодӣ хешро дар мавзӯи «Рӯзгор ва осори Ғоиб Сафарзода» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои филологӣ, зери роҳбарии доктори илмҳои филологӣ, профессор Шохзамон Раҳмонов дар Шурои диссертатсионӣ назди Донишгоҳи омӯзгорӣ Тоҷикистон бомуваффақият дифоъ намуд.

Коллективи устодону омӯзгорони Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ муаллимиро барои дар ҷодаи илм муваффақ шуданашон таҳният намуда, дар қорҳои минбаъдаи илмӣшон барору комёбиҳои беназирро таманно менамоянд.

ВОХӢРИИ САРДОРИ РВКД ҚТ ДАР ВИЛОЯТИ ХАТЛОН БО ҲАЙАТИ ОМӢЗГОРОНУ ДОНИШӢӢӢНИ ДОНИШГОӢ

Санаи 18.03.2024 дар Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ мулоқоти сардори Раёсати Вазорати қорҳои дохилӣ дар вилояти Хатлон Шариф Назарзода бо донишҷӯёну устодон баҳри шарҳу тавзеҳ додани нуктаҳои муҳими суҳанронӣ Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Қумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки 9 марти имсол зимни мулоқот бо фаёлолони ҷомеа ва ходимони дин баён дошта буданд, баргузор гардид.

Мулоқот тариқи алоқаи видеоселектрӣ ҳамзамон дар Донишқадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар шаҳри Қўлоб, Коллеҷи тиббӣ ва Коллеҷи омӯзгорӣ Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ бо фарогирӣ 760 нафар устодону донишҷӯён паҳш гардид.

Сардори мақомоти қорҳои дохилӣ вилоят Шариф Назарзода таъкид намуд, ки сиёсати давлатии ҷавонон яке аз самтҳои афзалиятноки Ҳукумати Қумҳурии Тоҷикистон эътироф гардидааст. «Вобаста ба ин барои баланд бардоштани савияи донишу маърифатнокии ҷавонон ва соҳибкасб гаштани онҳо якҷанд барномаи мушаххас дар самти дастгирии ҷавонон қабул ва мавриди амал қарор дода шуд, ки метавонанд баҳри дастгирии ҳамаҷонибаи онҳо заминаи мусонд фароҳам оваранд. Аз ин лиҳоз ҷавононро мебоҷад қарзи шаҳрвандиашонро, ки маҳз таҳлили илму дониш, хизмат дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳи мамлакат ва саҳм гузоштан дар пешравии ҷомеа мебошад, иҷро намуда, бо амалу рафтори намунавӣ шоистаи таҳсин ва ифтихори волидайнӯ миллати тоҷик гарданд», - баён дошт ӯ.

Шариф Назарзода доир ба иҷрои дастури супоришҳои Пешвои миллат, ки дар ҷаласаи Шурои амният баён намуда буданд, ҳарф зада, доир ба масоили пешгирии ҷиноятқорӣ дар байни ҷавонон, мубориза бар зидди ҷиноятҳои террористиву экстремистӣ, бартарафнамони омилҳои ҳалалдоркунандаи тартиботу оромӣ, мусодираи маводи муҳаддир, тарзи дуруст ва оқилонаи истифодаи шабақаҳои иҷтимоии интернетӣ ва натиҷаҳои фаъолияти оперативӣ-хизматии мақомоти милитсияи Хатлон суҳан гуфт.

Таъкид гардид, ки танҳо насли донишманду босавод, дорони фарҳангу маданияти баланд ва зираку хушёр метавонад дар замони муосири ҷаҳонишавӣ давлату миллаташро аз ҳатарҳои имрӯза хифз намуда, баҳри рушду нумӯш ва ободу зебо гардонидани он бо талошу заҳматҳои шабонарӯзӣ саҳм гузорад. Ин аст, ки пайвасти Пешвои муаззами миллат ба нуруи созандаву бунёдқоронаи ҷавонон така намуда, онҳоро насли ояндасози давлату миллат меноманд.

Тошматов Умарҷон «Анвори дониш»

БАРГУЗОРИИ СЕМИНАРИ ОМУЗИШӢ

13 март соли қорӣ дар факултети молиявию иқтисодии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ бо ташаббуси кафедраи молия ва қарзи факултет дар якҷоягӣ бо маркази хизматрасонии бонкии ҚДММ ташкилоти қарзии ғайрибонкии «Васл» ҷиҳати амалӣ намудани Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 июни соли 2023, тахти рақами 586 «Дар бораи тадбирҳои вусъат додани ҳисоббарбарқунии ғайринақдӣ» семинари омӯзишӣ миёни донишҷӯёни факултет гузаронида шуд.

Дар оғози семинар мудири кафедраи молия ва қарз, номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент Комилов Низомидин доир ба фармони мазкур маълумот дод.

Сипас, роҳбари маркази хизматрасо-

нии бонкии ҚДММ ташкилоти қарзии ғайрибонкии «Васл» дар шаҳри Кӯлоб

Неъматов Фирӯз баромад намуда, он хизматрасонӣ, ки дар ташкилоташон доир ба ғайринақдикунонӣ сурат мегирад ба донишҷӯён маълумоти муфассал пешниҳод намуд.

Зимнан декани факултет, номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент Фатхуллозода Абдуҳалиқ суҳанронӣ намуда, иброз дошт, ки факултети молиявию иқтисодии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ҳама вақт омода аст ҳамкориро бо ташкилоти қарзӣ ва бонкҳо ба роҳ монад.

Тошматов Умарҷон «Анвори дониш»

БАРГУЗОРИИ КОНФЕРЕНСИЯИ ИЛМӢ-НАЗАРИЯВӢ

14.03.2024 дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ бо ташаббуси факултети химия ва биология конференсияи илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи “Омилҳои баланд бардоштани маърифати экологии шаҳрвандон” бахшида ба эълон гардидани солҳои 2020-2040 “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф” баргузор гардид.

Дар конфронс сардори раёсати илм ва инноватсия, номзади илмҳои педагогӣ, дотсент Шарипов Анвар, декани факултет номзади илмҳои кишоварзӣ, дотсент Исупов Дилшод, номзади илмҳои химия, дотсент Холиқов Сафар, мудири кафедраи биология ва методикаи таълими он Бобоев Бахтиёр ва ҳайати омӯзгорону донишҷӯёни факултет иштирок доштанд.

Сараввал дотсент Шарипов Анвар суҳанронӣ намуда, конфронсро хусни оғоз бахшиданд.

Сипас, Табаров Тоҳир-муаллими калони кафедраи биология ва методикаи таълими он дар мавзӯи “Нақши фарҳан-

ги экологӣ дар пойдории соҳибистиклолии кишвар”, Шарипова Бунафша-ассистенти кафедраи биология ва методикаи таълими он дар мавзӯи “Нақши омӯзгорони фанни биология дар баланд бардоштани фарҳанги экологии хонандагон”, Ҷумаева Шамсия-ассистенти

кафедраи биология ва методикаи таълими он дар мавзӯи “Истифодаи технологияи муосир дар ташаккули фарҳанги экологии донишҷӯён” ва Насимова Таманно-донишҷӯи курси панҷуми факултет дар мавзӯи “Таъсири мушкilotи экологӣ оид ба раванди тағйирёбии иқлим дар ҳаёти имрӯза” маърузаҳои худро баромад намуданд.

Дар бахши музокирот конфронс бо саволу ҷавоб ва муҳокимаи омӯзгорону донишҷӯён ба анҷом расид.

Мунисаи Маҳмабаӣ «Анвори дониш»

ТАҚСИМОТИ ПЕШАКӢИ ХАТМКУ- НАНДАГОНӢ РАВИЯИ ОМУЗГОРӢ

Дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ қорҳои фаҳмондадиҳии Комиссияи донишгоҳӣ оид ба тақсими пешакӣ хатмкунандагон соли таҳсили 2023-2024 мутобиқи фармони ректори донишгоҳ аз 16-уми феврал соли 2024 тахти рақами №21 аз санаи 01.03.2024 то 13.03.2024 баргузор гардид.

Дар раванди кори тақсими пешакӣ хатмкунандагон сардори Раёсати кадрҳо ва қорҳои махсуси донишгоҳ Амиров Файзуллоҳҷа, мудири бахши таҷрибаомӯзӣ ва қор бо мутахассисони ҷавони донишгоҳ Бобоев Бахтовар, сардори шӯъбаи таъминоти ҳуқуқии донишгоҳ Назаров Бахтиёр, сардори факултетҳо ва донишҷӯёни хатмкунанда

иштирок доштанд. Дар қори ҷаласаҳо Комиссияи донишгоҳӣ оид ба тақсими пешакӣ хатмкунандагон ба ҳар як хатмкунанда сӯҳбатҳои инфиродӣ намуда, онҳоро бо талаботи қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи “Тартиби тақсими ва ба ҷойи қор таъмин намудани мутахассисони ҷавон” (аз 27.05.2017, №262) ва “Дар бораи тартиби баргардонидани маблағҳо, ки аз ҳисоби бучети давлатӣ барои тайёр кардани мутахассисон харҷ шудаанд” (аз 29.11.2022, №563) шинос намуда, ҳуқуқ, уҳдадорӣ ва оқибатҳои риоя накардани санадҳои зикргардидаро ба онҳо фаҳмониданд.

Тошматов Умарҷон «Анвори дониш»

КОНФЕРЕНСИЯИ ИЛМӢ- НАЗАРИЯВӢ

18.03.2024 дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ бо ташаббуси кафедраи география ва сайёҳии факултети иқтисод ва идора конференсияи илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи “Таъсири гармшавии иқлим ба обшавии пирахҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва пешгирии оқибатҳои он” бахшида ба 21-уми март – “Рӯзи байналмилалӣ ҳифзи пирахҳо” баргузор гардид.

Дар конфронс муовини ректор оид ба илм ва инноватсия дотсент Рафиев Сафархон, сардори факултет, мудири кафедраҳои тахассуси факултет ва ҳайати омӯзгорону донишҷӯён иштирок доштанд.

Конференсия бо сухани ифтитоҳии муовини ректор оид ба илм ва инноватсия дотсент Рафиев Сафархон оғоз гардид. Дар идома Ҳомидов Фаррух - мудири шӯъбаи экспедитсионии Муассисаи давлатии илмӣ маркази омӯзиши пирахҳои Академияи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавзӯи “Усулҳои мушоҳидаҳои гидрологӣ ва қорқарди навин дар пирахҳо”, Мирзоев Азиз - муаллими калони кафедраи география ва сайёҳӣ дар мавзӯи “Гармшавии иқлими сайёраи Замин ва таъсири он ба обшавии пирахҳои Осиёи Марказӣ”, Мирзозода Насиба-донишҷӯи курси 3-уми ихтисоси география дар мавзӯи “Пирахҳо танзимкунандаи оби ширин дар сайёраи Замин” маърузаҳои худро баромад намуданд.

Қайд гардид, ки дар ҳақиқат тағйирёбии иқлим яке аз умдатарин мушкilotи ҷаҳонӣ боқӣ мемонад. Дар раванди таъриқиёт ва пешрафти худ давлатҳои дунё бераҳмона ба табиат зиён расонидаанд, ки дар натиҷа ба мувозинати системаи табиат халалҳо ворид шудааст. Бепарвоёна қонё гардонидани талаботи худ, инсонро ба муаммои умумиҷаҳонӣ дучор намудааст, ки “Тағйирёбии ҷаҳонии иқлим” ном гирифтааст. Рушди истеҳсолот вобаста ба талаботи инсон аз метёри зиёд ба атмосфераи газӣ қарбон ҳориҷ карда мешавад, ки натиҷаи он гармшавии ҳарорати ҳаво гардидааст.

Дар бахши музокирот мудири кафедраи география ва сайёҳӣ, дотсент Гадов Шералӣ ба суҳан баромада, ташкилу баргузори ҷунин ҷамоиниҳои илмӣ-назариявиро омилӣ баландбардории донишҳои насли наврасу ҷавон доир ба дарки муҳити зист ва маърифати экологии шаҳрвандон арзёбӣ намуд.

Тошматов Умарҷон «Анвори дониш»

КОНФРОНСИ ҶАМЪИЯТИ ИЛМИИ ДОНИШҶӢЁН

Санаи 28 март соли 2024 дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ аз ҷониби Маркази рушди қасбият ва инноватсия конфронси навбатии ҷамъияти илмӣ донишҷӯёни донишгоҳ бо ҷалби донишҷӯёни факултети иқтисод ва идора тахти унвони “Пирахҳо танзимкунандаи оби ширин дар сатҳи сайёра” баргузор гардид.

Дар конфронс сардори раёсати илм ва инноватсия, номзади илмҳои педагогӣ, дотсент Шарипов Анвар, мудири кафедраи география ва сайёҳӣ, дотсент Гадов Шералӣ, мудири кафедраи менеҷмент ва маркетинг, дотсент Ғуломов Зикрулло, қормандони марказ Ғаниев Фирӯз, Сафарзода Сирочиқдин, раиси ҷамъияти илмӣ донишҷӯёни донишгоҳ Давлатов Камолиқдин ва дигар омӯзгорону донишҷӯёни донишгоҳ иштирок доштанд.

Конфронс бо сухани ифтитоҳии сардори раёсати илм ва инноватсия, дотсент Шарипов Анвар оғоз гардид.

Сипас, раиси ҷамъияти илмӣ донишҷӯёни донишгоҳ Давлатов Камолиқдин оид ба маърузаҳои баррасишавандаи конфронси имрӯза ба аҳли нишаст маълумот доданд.

Баъдан, Давлатов Аҳлиқдин-донишҷӯи курси дууми факултети болозикр дар мавзӯи “Пирахҳо танзимкунандаи оби ширин дар сатҳи Сайёраи Замин”, Давлатов Муҳаммад-донишҷӯи курси сеуми факултет дар мавзӯи “Мавқеи иқтисоди сабз дар ҳалли муш-

кilotи тағйирёбии иқлим ва истеҳсолоти энергияи сабз” ва Насимзода Муҳаммад – донишҷӯи курси қоруми факултет дар мавзӯи “Назария ва амалии менеҷмент ва маркетинг дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (дар мисоли Ассотсиатсияи миллии менеҷерон ва маркетингони ҷавон)” маърузаҳои худро ироа намуданд.

Дар қисмати музокирот номзади илмҳои география, дотсент Гадов Шералӣ суҳанронӣ намуда, изҳор доштанд, ки дар минтақаи Осиёи Марказӣ, махсусан, ҳудуди Тоҷикистон, ки яке аз манотиқи ба тағйирёбии иқлим осебпазир мебошад, бинобар сабаби баланд шудани ҳарорат, қам шудани миқдори қоришот ва дигар омилҳои метеорологӣ захираи пирахҳо қоҳиш ёфта истодааст. Марзи

Тоҷикистон маркази бузурги пирахҳои минтақа, танзимкунандаи оби дарёҳо ва манбаи захираи оби тоза мебошад. Дар давоми 30 соли охир аз 14 000 пирахӣ ҳудуди кишвари мо, ки барои тамоми минтақа аҳамияти ҳаёти қоранд, беш аз 1000 пирах ба нестӣ расидааст.

Мунисаи Маҳмабаӣ «Анвори дониш»

БАРДОШТҲО АЗ ҲАЁТ ВА ФАЪОЛИЯТИ ПРОФЕССОР МУҲАББАТ ИЗЗАТОВА

чумлаи бонувони бомаърифат ҳисоб меёфт. Муҳаббати хурдсол муносибати самимии аҳли маҳаллашонро ба модари худ дида, дар оянда мисли ӯ буданро орзу мекард. Падараш Иноят Иззатов низ омӯзгор ва яке аз директорони маъруфи шахр буд. Волидонашон ба тарбияи фарзандон аҳамияти хосса меоданд. Аз ин рӯ, ҳамаи фарзандони хонадон соҳибмаълумоту соҳибкасб гардиданд.

Муҳаббат Иззатова ҳамеша дар талошу ғайрати зиёди илмпажӯӣ, меҳнатдӯстӣ ва баркамоливу соҳибмактабӣ мақсади ягона дорад. Бо азми қатъӣ устод М. Иззатова ба таҳқиқу пажӯҳиши рисолаи илмӣ номзадӣ машғул мешавад. Номбурда соли 1976 бо роҳхати ВМҚТ ба Донишқадаи илмӣ-тадқиқотии тарбияи томактабии назди Академияи илмҳои педагогии Иттиҳоди Шуравӣ дар шаҳри Москва шомил мегардад. Соли 1980 дар Шурои Ҳимояи рисолаҳои диссертационии донишқадаи мазкур дар мавзӯи «Хусусиятҳои меҳнати кӯдакони синни калони томактабӣ ва роҳҳои тақмили он дар оилаҳои деҳоти Тоҷикистон», тахти роҳбарии профессор Т. А. Маркова рисолаи номзодияшро бомуваффақият дифоъ менамояд ва сазовори дараҷаи номзоди илми педагогика мегардад.

Устод дар муддати фаъолият дар иҷрои уҳдадорихояш дар ҳар мансаб ва масъулияти бар душ дошта сарбаландона ифои вазифа намудааст. Маҳз ҳамин хусусиятҳо ва қобилият, дараҷаи дониш ва маҳорати касбӣ-педагогии ӯро ба инобат гирифта, соли 1997 ба вазифаи мудирӣ кафедраи тарбияи томактабӣ, сипас соли 2005 ба вазифаи декани факултети тахсилоти ибтидоӣ ва тарбияи ҷисмонӣ таъйин мегардад ва то соли 2012 дар ин вазифа фаъолият менамояд. Ҳангоми адои вазифаи мудирро сарварӣ, базаи моддио таълимии кафедраю факултетро мустақкам намуда, ба тарбия ва ҷобачогузори мутахассисони ҷавон диққати ҷиддӣ медиҳад.

Баъди таҳқиқоти зиёду пурмашақат ва самарабахши илмӣ зери роҳбарии доктори илмҳои педагогика, профессор Бибиҳафиза Мачидова соли 2015 дар мавзӯи «Ташаккул ва таҳаввули муассисаҳои таълимии томактабӣ дар Тоҷикистон» (солҳои 1924-2004) рисолаи докториро сарбаландона Ҳимоя намуда, ба дараҷаи илмӣ доктори илм мушарраф мегардад. Роҳбарияти донишгоҳ бо назардошти дастовардҳои илмӣ дар соли 2015 дар натиҷагирии фаъолияти илмӣ кормандон унвони фахрии «Олими сол»-ро арзандан ӯ меоданд.

Воқеан, устод Иззатова Муҳаббат Иноятовна ба тамоми маънӣ шахси асил, олими фарзона, нозукбин, дурандеш, мураббии ғамгусору меҳрубон, инсондӯст аз шумори он олимони ва омӯзгороне ҳаст, ки навиштору гуфтору кирдорашон тавбама буда, афкору андеша ва навиштаҳои ӯ писанди омӯзгорон ва донишҷӯён гаштаанд. Ҳаёт ва фаъолияти пурсамари омӯзгорӣ, ки пешаи ӯст марбут ба илму маориф буда, дар тарбияи ақлонию равонии насли наврас ва ҷавонон хизматҳои шоиста намуда, дар ҷодаи илми педагогикаи муосир ба дастовардҳои шоён ноил гардидааст.

Беҳтарин хислати муаллима бо таҳаммул гӯш кардани арзи ҳар як қорафта ва сарфакорона истифода бурдани вақт аст. Аз он ки баъзеҳо аз ин ду сарфи назар мекунанд, саҳт дилгир мешавад. Зеро меоданд, ки ҳар вазифа танҳо ба хотири хидмат ба халқу Ватани азиз ва ҳар лаҳзаро беҳуда сарф кардан ин хиёнат ба онҳо асту бас.

Лозим ба ёдоварист, ки Муҳаббат Иззатова дар таҳким бахшидани сатҳи фаҳмиши ҷавонон ва рӯи қоғаз овардани таҷрибаи педагогии худ мақолаҳои

зиёди илмӣ, дастуру васонти зиёди илмӣ-методӣ ба нашр расонида, ҳамчунин муаллифи чандин монографияҳои илмӣ мебошад. Аз ҷумла, «Тарбияи меҳнати кӯдакони синни калони томактабӣ» (соли 1991), «Психологияи умумӣ» (ҳамтаълиф Т. Мустафоқулов), «Педагогикаи томактабӣ» (ҳамтаълиф Мачидова Б. А.) (соли 2012), «История развития дошкольных учреждений в Таджикистане» (соли 2009) номгӯйи чанде аз таълифоти мазкур аст, ки аҳамияти баланди илмӣ-таълимӣ ва тарбиявӣ дошта, шогирдонро ба илмдӯстӣ, меҳнатдӯстӣ, инсонпарварӣ, садоқат ба халқу миллати хеш ва ба дарки хислатҳои ҳамидаи инсонӣ раҳнамун месозанд.

Инчунин Муҳаббат Иззатова дар тайёр намудани мутахассисони дорои унвони илмӣ нақши муассир дошта, зери роҳбарии ӯ Бахтовар Шарифов рисолаи номзодияшро бо муваффақият дифоъ намуда, ба дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои педагогӣ шарафёб гардидааст. Дар ин радиё Умеда Гулмадова, Шаҳноза Абдуллоева низ бо роҳбарӣ ва роҳнамоии муаллим омодаи дифои рисолаҳои номзодӣ мебошанд.

Ин ҷо меҳроҳам лаҳзаеро барои омӯзиш аз зиндагӣ ва таҷрибаи андӯхтаам баён намоям. Барои ман қору пайкор, шахсияту инсонияти самимию муҳтарам Иззатова Муҳаббат омӯзандаву боиси пайравист. Ман ба сифати муаллим дар муассисаҳои тахсилоти ибтидоӣ фаъолияти хуби қорӣ доштам. Дар МТМУ №№41, 50 ба номи А. Сафар ҳамчун методисти ботачрибаву пешқадами синфҳои ибтидоӣ, тренери барномаҳои бурнмарзӣ «Қадам ба қадам», «Усулҳои фаъоли таълим» ва «Салоҳиятноқӣ дар таълим» фаъолият менамудам. Дар ин замон ман таҷрибаи 16-солаи қорӣ доштам ва бо категорияи олий ба қори таълиму тарбия машғул будам. Аммо соли 2007 тасмим гирифтаам, ки барои таҷрибаи 16-солаи касбӣ-педагогӣ муруӣ саҳфаи таълифот овардан ба таҳқиқи рисолаи илмӣ-номзодӣ машғул шавам. Бо ин умед ба Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи А. Рӯдакӣ барои қор омадам.

Муҳаббат Иноятовна он вақт ба ҳайси декани факултети тахсилоти ибтидоӣ ва тарбияи ҷисмонӣ (ҳоло омӯзгорӣ ва фарҳанг) фаъолият доштанд. Дар назди устод ҳадафи ба донишгоҳ омаданамро иброз намудам ва ӯ маро хеле самимӣ, саршор аз муҳаббати модарию устодӣ истиқбол намуда, иброз доштанд: «Боиси ифтихор ва сарбаландӣ аст, ки шогирди мо қори илмӣ-таҳқиқотӣ намоянду ба Ҳимоя бароянд. Фақат ваъда медиҳӣ, ки ҳадафатро ҷиддӣ амалӣ менамояӣ!». Худи ҳамон рӯз бо пешниҳоди устод маро ба кафедраи умумидонишгоҳии педагогика ба ҳайси ассистент ба қор қабул намуданд...

Ҳамин тавр, санаи 25.05.2012 бо мақсади иҷрои ваъдаи додаам бо мушовирӣ устод (рӯҳашон шод бошад) дотсент Д. Расулов ва бо роҳбарии илмӣ академик М. Лутфуллоев рисолаи номзодиямро Ҳимоя намудам.

Мақсад аз ёдовар шудани ин ҳолат, фақат як баҳона аст қиҳати баёдории мактаби роҳбарии муаллима. Дар воқеъ мактаби сарварии Муҳаббат Иззатова лонки омӯзиш ва сазовори пайравист. Дастӣ нафареро дар зиндагӣ гирифтаи, дари бастаеро ба рӯи ноумеде кушодан рисолати инсонии ҳар фарди солимақли ҷомеа аст.

Айни замон зери роҳбарии муаллима магиструну унвонҷӯён ба қорҳои илмӣ таҳқиқотӣ машғуланд. Яке аз хислатҳои наҷиби ин бонуи маорифпарвар мувофиқи қавл амал кардан аст. Мушоҳида мекунам, ки дар муҳити қорӣ ҷиддӣ, хушмуомилаю хоксор, яъне ман-маниро

дӯст намедорад.

Хизматҳои бисёрсолаи ин зани фозил дар соҳаи маориф ва тақомулу тарбияи томактабӣ ва таълиму тарбияи мутахассисони ҷавон бо Ифтихорномаҳои Вазорати маориф ва илм, Аълочии маорифи Тоҷикистон ва медали «Хизмати шоиста» қадрдонӣ шудааст. Заҳматҳои бедареги муаллима ба қадриносии аз ин ҳам бештаре арзанда аст. Беҳуда Ҳаким Саной нагуфта:

Солҳо бояд, ки то як санги аслӣ

з-офтоб,

Лаъл гардад дар Бадахшон ё ақиқе

дар Яман.

Умрҳо бояд, ки то як кӯдаке аз рӯи таъб,

Олиме гардад нақбном, шоире

ширинсухан.

Хулоса, тавре ки Рӯдакии бузург гуфтааст: «Дониш андар дил ҷароғи равшан аст», ин шамъи фурузон қариб 54-сол муқаддам дар қалби пурҷӯшу хурӯши Муҳаббат Иззатова шӯъла гирифта, дар роҳи маърифати халқӣ тоҷик шӯълафшонӣ мекунад. Дар ин муддат Муҳаббат Иззатова барои пешрафти маърифати халқи худ саҳми арзандае гузоштааст, ки аҳли ҷамъияти мо ба он арҷгузоранд. Умед аст, ки дар оянда барои пешрафти маънавиёти кишвари худ ҳиссаи аз ин ҳам зиёдтар мегузорад.

Давлатова Н.Ҳ. - дотсенти кафедраи педагогика

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Дафтарчаи имтиҳонотие, ки соли 2019 Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба донишҷӯи соли 5-уми факултети таърих ҳуқуқ, ва муносибатҳои байналмилалӣ Ҳалимова Зебунисо (тахсиلى рӯзона) додааст, бинобар сабаби гум шуданаш аз эътибор соқит доништа шавад.

Дафтарчаи имтиҳонотие, ки соли 2019 Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба донишҷӯи соли 5-уми факултети тарбияи ҷисмонӣ ва омодагии дифои ҳарбӣ Файзулло Абдурахим (тахсиلى рӯзона) додааст, бинобар сабаби гум шуданаш аз эътибор соқит доништа шавад.

Дафтарчаи имтиҳонотие, ки соли 2020 Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба донишҷӯи соли 3-юми факултети физика ва математика Бегмадов Шарифҷон (тахсиلى рӯзона) додааст, бинобар сабаби гум шуданаш аз эътибор соқит доништа шавад.

Дафтарчаи имтиҳонотие, ки соли 2020 Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба донишҷӯи соли 4-уми факултети таърих ва ҳуқуқ Каримова Ёсуман (тахсиلى рӯзона) додааст, бинобар сабаби гум шуданаш аз эътибор соқит доништа шавад.

Билети донишҷӯие, ки соли 2022 Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба донишҷӯи соли 2-юми факултети тарбияи ҷисмонӣ ва омодагии дифои ҳарбӣ Салими Давлат (тахсиلى рӯзона) додааст, бинобар сабаби гум шуданаш аз эътибор соқит доништа шавад.

Дафтарчаи имтиҳонотие, ки соли 2021 Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба донишҷӯи соли 3-юми факултети иқтисод ва идора Муҳаммадҷони Тоир (тахсиلى ғоибона) додааст, бинобар сабаби гум шуданаш аз эътибор соқит доништа шавад.

Дафтарчаи имтиҳонотие, ки соли 2020 Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба донишҷӯи соли 4-уми факултети молиявӣ иқтисодӣ Валиев Аҳмадшох (тахсиلى рӯзона) додааст, бинобар сабаби гум шуданаш аз эътибор соқит доништа шавад.

Дафтарчаи имтиҳонотие, ки соли 2020 Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба донишҷӯи соли 4-уми факултети молиявӣ иқтисодӣ Даминова Хуршеда (тахсилоти рӯзона) додааст, бинобар сабаби гум шуданаш аз эътибор соқит доништа шавад.

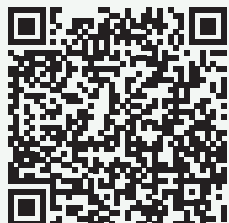
Дафтарчаи имтиҳонотие, ки соли 2015 Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба донишҷӯи соли 5-уми факултети тарбияи ҷисмонӣ омодагии дифои ҳарбӣ Чилаев Давлаталӣ (тахсилоти ғоибона) додааст, бинобар сабаби гум шуданаш аз эътибор соқит доништа шавад.

Наврӯз барои миллати тоҷик китоби сарнавишт буда, ниёгони мо ҳатто дар давраҳои мушкилтарини таърихӣ ин ҷашни муқаддас ва ҳуҷастаи худро ҳимоят мекарданд ва бо Наврӯз дубора зинда мешуданд.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон

МОРО ПАЙГИРӢ НАМОЕД!

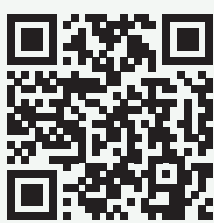
ТОҶИКОНА
МЕПУШЕМ!

ТАНТАНАҲОИ НАВРӢЗӢ ДАР
ДОНИШҶОҶИ ДАВЛАТИИ ҚҶЛОБ

МО ДАР ВАСОИТИ
АХБОРИ ОММА

ПАЙКИ
НАВРӢЗӢ

СОПРӢЗ ХУҶАСТА БОД!

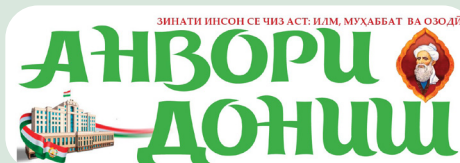
Раёсат, ҳайати профессорону устодон, кормандон ва донишҷӯёни Донишгоҳи давлатии Қўлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, инчунин ҳайати эҷодии рӯзномаи «Анвори дониш» омӯзгорон ва кормандони зерини донишгоҳро, ки дар моҳи апрели солиёни гуногун таваллуд шудаанд, табрику таҳният гуфта, аз даргоҳи Яздон барояшон тансиҳатӣ, умри бардавом, сари баланд, тани неруманд ва дар қору фаъолиятшон қомебихоӣ беназирро таманно доранд. Бигузор ҳамеша чун қўхҳои Помир сарбаланд, чун Рӯдакӣ хушбаён, чун Саъдӣ дарозумр, чун Ҳофиз шуҳратманд ва чун Ҷомӣ хоксор бошед! Ҳеҷ гоҳ БАХТ ва ХИЗР қошонаи шуморо тарк насозанд! Мисли гулҳои баҳорӣ, ки ҳама саросар зебо ҳастанд, зебо бимонед. Хушвию хурсандӣ, ки бехтарин ҳамсафари инсонанд, доим ҳамсафаратон бод!

Бигузор дар умратон баракат ва дар қасбатон муваффақият пайваста амалӣ гардад.

1. БОБОХОНОВ ҶАМШЕД, 01.04.1988, муовини декан оид ба таълими факултети тарбияи ҷисмонӣ ва ОДХ;
2. ГАДОЕВ ШЕРАЛИ, 01.04.1988, н.и.г., мудири кафедраи география ва сайёҳӣ;
3. ГИЁЕВ АБДУНАЗАР, 01.04.1968, н.и.п., дотсенти кафедраи забони ҳозираи рус;
4. НАЗАРЗОДА ПИРАЛИ, 01.04.1957, д.и.с., дотсенти кафедраи сиёсатишносӣ;
5. ПИРМАДОВА ЗЕБОНИСО, 01.04.1978, корманди бахши ҳоҷатӣ;
6. ҲАЛИМОВА МАВҶУДА, 01.04.1960, муаллими калони кафедраи адабиётӣ хориҷӣ бо МТЗАР;
7. ДАВЛАТОВ ХУДОЁР, 02.04.1994, ассистенти кафедраи тарбияи ҷисмонӣ ва методикаи таълими он;
8. ДИЛАФРӢЗИ РАҶАБЗОДА, 02.04.1989, н.и.п., муаллими калони кафедраи таҳсилоти томақтабӣ ва қори иҷтимоӣ;
9. СУЛТОНОВА ҚУРБОНБӢ, 02.04.1966, мутахассиси бахши таҷрибаомӯзӣ ва қор бо мутахассисони ҷавон;
10. ФИРӢЗИ ИЛҶОМ, 02.04.1991, ассистенти кафедраи фалсафа;
11. АКБАРОВА МАҶРАМБӢ, 03.04.1980, н.и.п., дотсент, мудири кафедраи фанҳои табиӣ риёзӣ ва методикаи таълими онҳо;
12. НАЗАРОВ ҶОТАМШО, 03.04.1985, н.и.п., дотсент, мудири кафедраи педагогика;
13. ШАФИЕВ БАХТИЁР, 04.04.1986, н.и.п., муаллими калони кафедраи молия ва қарз;
14. ИСМОНОВ МАҶМАДУЛЛО, 05.04.1995, муовини декан оид ба тарбияи факултети тарбияи ҷисмонӣ ва ОДХ;
15. ХУДОЙДОДОВА ОБИДАМО, 07.04.1976, муаллими калони кафедраи педагогика;
16. АБДУЛЛОЕВ ДОНИЁР, 08.04.1954, муаллими калони кафедраи мудоғияи граҷаанӣ ва ОДХ, 70-солагӣ муқорак!;
17. БОҚИЕВ РУЗИБЕК, 08.04.1958, н.и.т., дотсенти кафедраи таърихи халқи тоҷик;
18. АБДУЛЛОҶОНИ ҶАМРОХОН, 10.04.1994, муаллими калони кафедраи педагогика;
19. ЗУВАЙДОВА МИҶҶОНА, 10.04.1984, ассистенти кафедраи фалсафа;
20. ҶАФИЗОВ САИДҶОН, 10.04.1944, муаллими калони кафедраи биология ва методикаи таълими он;
21. НАИМОВА ТАМАННО, 12.04.1995, лаборанти кафедраи методикаи таълими информатика;
22. РАҶМОНОВ ШАРБАТАЛИ, 12.04.1951, муаллими калони кафедраи таҳлили математикӣ ва назарияи функсияҳо;
23. ГИЁЕВА ЭРКАМО, 13.04.1975, китобдор, корманди китобхона;
24. ҚУРБОНОВ МАҶМАДӢ, 13.04.1980, н.и.п., муаллими калони кафедраи психология;
25. САҶАРОВ ПАРВИЗ, 13.04.1982, муаллими калони кафедраи баҳисобғирии муҳосибӣ ва аудит;
26. ТОШМАТОВ АБДУНАБӢ, 13.04.1957, н.и.ф.-м., дотсенти кафедраи физикаи умумӣ ва назариявӣ;
27. ҶИСАЙНОВ ТЕШАХОН, 16.04.1969, ассистент кафедраи химия ва методикаи таълими он;
28. МУМИНОВ ФИРДАВС, 17.04.1978, ассистенти кафедраи таърих ва методикаи таълими таърих;
29. НУРОВА НИГИНА, 17.04.1989, муаллими калони кафедраи забони русии умумидонишгоҳӣ;
30. РАБНОЙ НУРАЛИ, 17.04.1992, ассистенти кафедраи менеҷмент ва маркетинг;
31. БОБОЕВ САМАНДАР, 18.04.1996, ассистенти кафедраи

- назарияи иқтисодӣ;
32. ЯТИМОВ ҶОМИД, 18.04.1989, муаллими калони кафедраи илмҳои қомпютерӣ;
33. НУРАЛИЕВА ФАЗИЛАТМО, 20.04.1972, ассистенти кафедраи забони ҳозираи рус;
34. ИСУФОВ ШЕРДИЛ, 21.04.1993, мутахассиси раёсати илм ва инноватсия;
35. НАЗАРОВА РУҚИЯМО, 21.04.1971, мутахассиси шӯбаи умумӣ;
36. БОБОЕВ КОМРОН, 22.04.1993, ассистенти кафедраи химия ва методикаи таълими он;
37. ДАВЛАТОВ ТОЛҚУН, 22.04.1956, муаллими калони кафедраи фанҳои табиӣ риёзӣ ва методикаи таълими он;
38. НАЗАРОВ БАХТИЁР, 22.04.1988, ҳуқуқшиноси донишгоҳ;
39. КАМОЛОВ ФАРУХРӢЗ, 23.04.1993, мутахассиси шӯбаи муносибатҳои байналмилалӣ;
40. НУРМАТОВ ҶИСОМУДДИН, 23.04.1977, ассистенти кафедраи тарбияи ҷисмонӣ ва методикаи таълими он;
41. ФАЙЗАЛИЕВА ФАРХУНДА, 23.04.1993, ассистенти кафедраи забонҳои хориҷӣ;
42. АТОЕВ НЕКРӢЗ, 24.04.1991, ассистенти кафедраи таҳсилоти томақтабӣ ва қори иҷтимоӣ;
43. ҚУРБОНОВА ЗАРИНА, 24.04.1988, ассистенти кафедраи ҳуқуқшиносӣ;
44. ОДИНАЕВ ИЗАТУЛЛО, 24.04.1994, ассистенти кафедраи иқтисодиётӣ қорхонаҳо ва соҳибқорӣ;
45. ТАШРИФОВА МАВЛУДА, 24.04.1968, лаборанти кафедраи забони русии умумидонишгоҳӣ;
46. ШАРИФОВ БЕДИЛ, 24.04.1999, ассистенти кафедраи баҳисобғирии муҳосибӣ ва аудит;
47. НИЁЗОВ ҶОНМАҶМАД, 25.04.1985, н.и.п., дотсенти кафедраи фанҳои табиӣ риёзӣ ва методикаи таълими онҳо;
48. ИБРАГИМОВА РӢШОНА, 26.04.1979, н.и.г., муаллими калони кафедраи география ва сайёҳӣ;
49. НАЗАРОВ ЭМОМАЛИ, 26.04.1959, муаллими калони кафедраи менеҷмент ва маркетинг;
50. ХУДОЙДОДЗОДА ШАРОФАТ, 26.04.1967, н.и.ф., дотсент, муовини ректор оид ба муносибатҳои байналмилалӣ;
51. ДАВЛАТОВ МИРАЛИ, 27.04.1980, н.и.п., муаллими калони кафедраи психология;
52. САИДОВ АБДУЛЛО, 27.04.1981, ассистенти кафедраи методикаи таълими забонҳои хориҷӣ;
53. ҶАЛИЛОВА АНВАРБӢ, 27.04.1981, н.и.ф., муаллими калони кафедраи умумидонишгоҳии забони тоҷикӣ;
54. ҶАЛИЛОВА МУШКИНИСО, 27.04.1981, ассистенти кафедраи биология ва методикаи таълими он;
55. БАРОТОВ НИЗОМ, 28.04.1950, муаллими калони кафедраи таҳсилоти томақтабӣ ва қори иҷтимоӣ;
56. МИРСАИДОВ МУҶАММАДНАИМ, 28.04.1986, н.и.п., дотсенти кафедраи назарияи иқтисодӣ;
57. ҚУРБОНОВ АНИС, 29.04.1996, ассистенти кафедраи иқтисодиётӣ қорхонаҳо ва соҳибқорӣ;
58. АБДУЛОВ ДИЛШОД, 30.04.1986, муаллими калони кафедраи менеҷмент ва маркетинг;
59. МОҶШАРИФИ ЁҚУБӢ, 30.04.1987, ассистенти кафедраи методикаи таълими забонҳои хориҷӣ;
60. МУҶАММАДҶОНИ АЗИЗУЛЛО, 30.04.1991, ассистенти кафедраи молия ва қарз.

Таҳияи Раёсати кадрҳо ва қорҳои махсус

МУАССИС:
ДОНИШҶОҶИ ДАВЛАТИИ ҚҶЛОБ
БА НОМИ АБУАБДУЛЛОҶИ
РӢДАКӢ

ҶАЙАТИ МУШОВАРА:

РАҶМОН ДИЛШОД САҶАРБЕК,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
профессор, ректори Донишгоҳи
давлатии Қўлоб ба номи
Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ
ИБОДОВ МАҶМАДУЛЛО,
доктори илмҳои фалсафа, профессор
АБДУСАМАДЗОДА ЭРАҶ,
номзади илмҳои филологӣ, дотсент
ХУДОЙДОДОВА ШАРОФАТ,
номзади илмҳои филологӣ, дотсент
ҶУЛОМОВ ИСЛОМ,
доктори илмҳои педагогӣ, профессор
АБДУЛЛОЕВ МАҶМУД,
доктори илмҳои таърих, профессор
МИРЗОЕВ САЛИМ,
доктори илмҳои педагогӣ, профессор
ИЗЗАТУЛЛОЕВ КУГАН,
номзади илмҳои педагогӣ, дотсент
РАФИЕВ САҶАРХОН,
номзади илмҳои педагогӣ, дотсент
САҶАРЗОДА МУНИР,
номзади илмҳои педагогӣ, дотсент
ЗУЛФИЕВ ГАДОМАД,
номзади илмҳои филологӣ, дотсент

САРМУҶАРРИР:

МУҶАММАДҶОНИ
АБДУВОҶИД

ТАРРОҶИ КОМПЮТЕРӢ: ИБРОҶИМИ ЮСУФ

ШАРТҶОНИ ҚАБУЛИ МАВОД:

Дастнавис қабул қарда намешавад.
Мавод бояд бо ҳуруфи
Times New Roman Tj, андозаи 14
ҳуруфчинӣ шуда бошад. Рӯзнома на ба
ҳама афқори муаллифон мувофиқ аст ва
андешаҳои мухталифиро ба хотири риояи
гуногунандешӣ ба таъби мерасонад.

Андеша ва ақидаҳои нашршудаи шахсии
муаллифон дар мақолоту гузоришҳо
ақидан расмӣ ҳайати эҷодии рӯзнома
маҳсуб намешавад.

Дурустии асноду далели мақолаҳо ба
ухдаи муаллифон аст.

Рӯзнома дар ҚДМ
“Мега-принт” ба таъби расидааст.
Сифати қони рӯзнома ба души матбаа аст
Адади нашр: 5000 нусха

Нашрия дар Вазорати
фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон тахти
№364/РЗ-97, 31.03.2023 аз нав ба қайд
гирифта шудааст.

Мавод бо забонҳои
тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ нашр мешавад.
Рӯзнома тариқи обуна дастрас мегардад.

НИШОНӢ:

735360. ш.Қўлоб, қўчаи С. Сафаров 16
E-mail: anvor.donish@kgu.tj
Телефон: қорӣ: (83322) 3-31-15,
мобилӣ: 988-12-32-34; 555-57-59-63

БО МО ҶАМРОҶ БОШЕД!

СОМОНА

FACEBOOK

